
Vergaderjaar 2013–2014

---

33 930 J

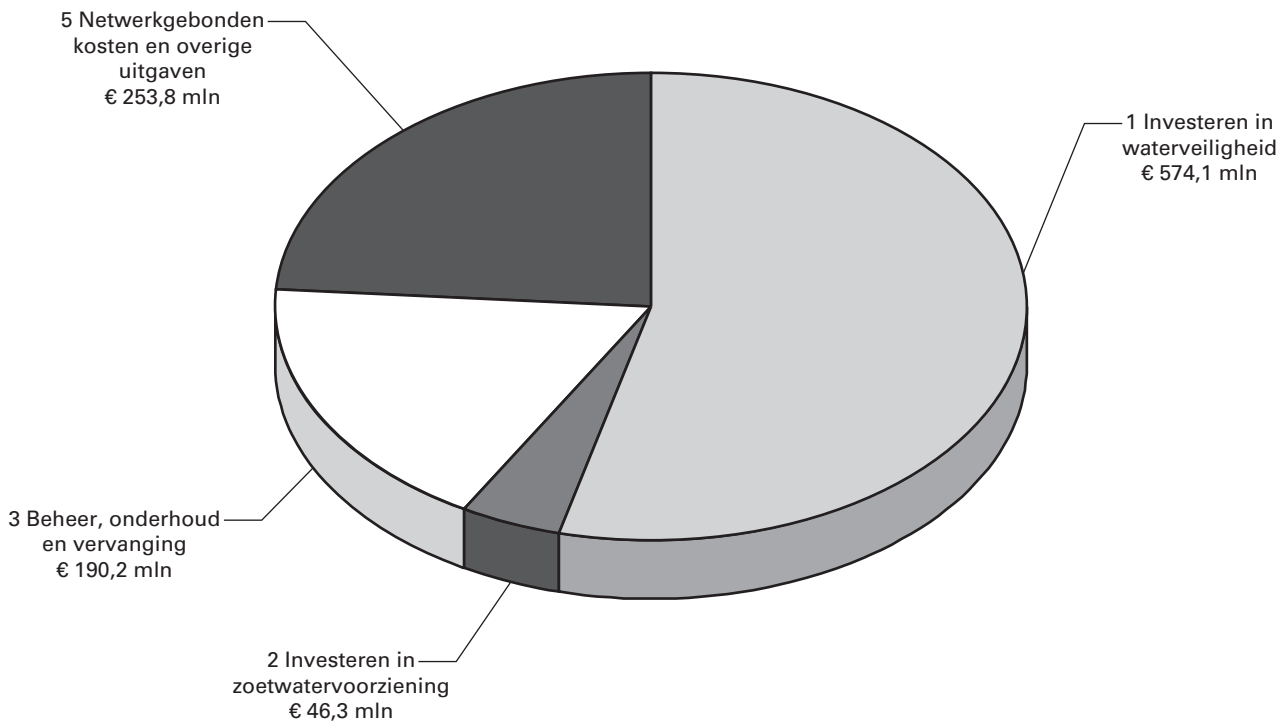
Jaarverslag en slotwet Deltafonds 2013

Nr. 1

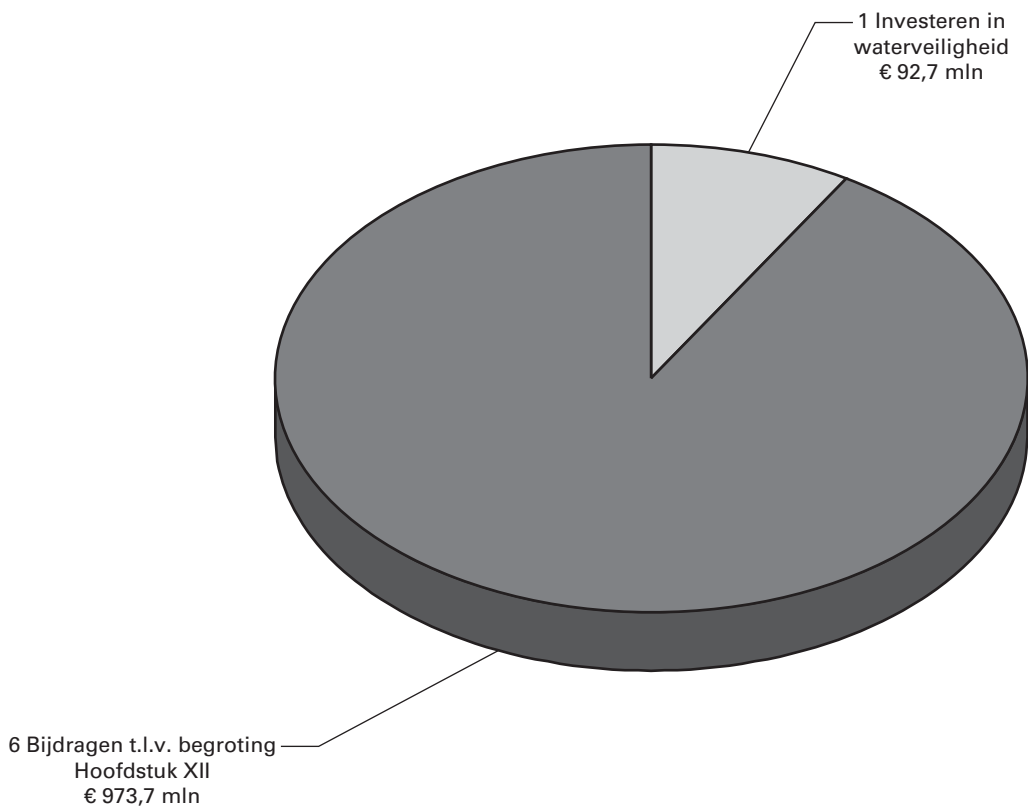
JAARVERSLAG VAN HET DELTAFONDS
Aangeboden 21 mei 2014

Gerealiseerde uitgaven naar beleidsterrein voor 2013

Gerealiseerde ontvangsten naar beleidsterrein voor 2013

INHOUDSOPGAVE

	blz.
A. Algemeen	7
1. Aanbieding en dechargeverlening	7
2. Leeswijzer	11
B. Beleidsverslag	13
3. Het Deltafondsverslag 2013	13
4. De productartikelen	15
Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	15
Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	26
Artikel 3 Beheer, onderhoud en vervanging	31
Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	39
Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	40
Artikel 6 Bijdragen ten laste van andere begrotingen van het Rijk	42
5. Bedrijfsvoeringsparagraaf	43
C. De Jaarrekening	44
6.1 De verantwoordingsstaat 2013 van het Deltafonds	44
6.2 De saldibalans per 31 december 2013	45
D. Bijlage	50
Afkortingenlijst	50

DEEL A. ALGEMEEN

1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING

Aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het jaarverslag met betrekking tot de begroting van het Deltafonds (J) over het jaar 2013 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Infrastructuur en Milieu decharge te verlenen over het in het jaar 2013 gevoerde financiële beheer.

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer met betrekking tot:

- a. het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer;
- b. de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- c. de financiële informatie in het jaarverslag;
- d. de betrokken saldibalans;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2013;
- b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2013 met betrekking tot het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2013 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2013, alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2013 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Infrastructuur en Milieu,
M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van ....

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van ...

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de minister van Financiën.

2. LEESWIJZER JAARVERSLAG DELTAFONDS

Voor u ligt het eerste jaarverslag van het Deltafonds, Hoofdstuk J van de Rijksbegroting. Naast het Deltafonds kent lenM ook de Beleidsbegroting Infrastructuur en Milieu (Hoofdstuk XII) en het Infrastructuurfonds (Hoofdstuk A). Van deze begrotingen zijn separate jaarverslagen opgesteld.

De verantwoordingen van lenM zijn ook digitaal beschikbaar op www.rijksbegroting.nl.

In de Waterwet ([Staatsblad 2009, nr 107](#)) is opgenomen dat er een Deltafonds wordt ingesteld met als doel de bekostiging van maatregelen, voorzieningen en onderzoeken op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening.

Het Deltafonds wordt voor het grootste deel gevoed door een bijdrage uit de beleidsbegroting van lenM (artikelonderdeel 26.02). Daarnaast worden voor een aantal projecten uitgaven doorberekend aan derden, zoals andere departementen, lagere overheden, buitenlandse overheidsinstaties en de Europese Unie.

Het jaarverslag van het Deltafonds bestaat uit de volgende onderdelen:

- A. Een algemeen deel: hierin is naast deze leeswijzer de officiële aanbieding van het jaarverslag aan de Staten-Generaal en het verzoek tot dechargeverlening opgenomen.
- B. Het beleidsverslag 2013 van het Deltafonds, deze bestaat uit
  - het Verslag Deltafonds 2013, waarin een korte terugblik is opgenomen met betrekking tot de realisatie van de belangrijkste uitvoeringsprioriteiten over het verslagjaar 2013.
  - de productartikelen van het infrastructuurfonds
  - de bedrijfsvoeringsparagraaf
- C. De Jaarrekening 2013 van het Deltafonds, deze bestaat uit de verantwoordingstaat en saldbalans van het Deltafonds.
- D. Als bijlage de afkortingenlijst.

Voor de vergelijkende cijfers voor de jaren 2012 en eerder wordt, evenals in de Begroting 2013, verwezen naar het Infrastructuurfonds. In het jaarverslag 2013 van het Infrastructuurfonds zijn de realisatiecijfers van de Infrastructuurfondsartikelen 11 Hoofdwatersystemen en 16 Megaprojecten niet-Verkeer en Vervoer tot en met het jaar 2012 weergegeven. Deze artikelen zijn bij Begroting 2013 geconverteerd naar het Deltafonds en de beleidsbegroting Hoofdstuk XII.

De productartikelen

De producten van het Deltafonds zijn gerelateerd aan artikel 11 Waterkwaliteit op de beleidsbegroting van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (Hoofdstuk XII van de Rijksbegroting). De doelstelling van dit beleidsartikel is het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, waardoor Nederland droge voeten heeft en over voldoende zoetwater beschikt.

Ingegaan wordt op de realisatie van programma's en budgettaire gevolgen van de uitvoering. Om de hoeveelheid informatie te beperken is gekozen voor het hanteren van de hieronder aangegeven norm op productartikel niveau. Aan de hand van deze norm is bepaald of een verschil is toegelicht. Naar aanleiding van de aanbeveling van de Tijdelijke

Commissie Onderhoud en Innovatie Spoor is de normering aangepast, waarbij geldt dat begrotingsbedragen boven de € 50 miljoen met een afwijking van meer dan € 5 miljoen ook worden toegelicht.

Norm bij te verklaren verschillen

Begrotingsbedrag	Vershil
< € 4,5 miljoen	> 50%
€ 4,5 – 22,5 miljoen	> € 2,5 miljoen
€ 22,5 – 50 miljoen	> 10%
> € 50 miljoen	> € 5 miljoen

Dit houdt in dat die hoofdproducten, waarbij het verschil tussen het begrotingsbedrag en de realisatie kleiner is dan de aangegeven norm niet worden toegelicht. Een uitzondering hierop wordt gemaakt voor beleidsmatige relevante mutaties, deze worden ongeacht bovenstaande normering wel toegelicht. Verder worden in afwijking van bovenvermelde norm die artikelen, waarop in de begroting 2013 geen of zeer geringe ontvangsten zijn geraamd maar waar in 2013 wel relatief kleine bedragen op zijn gerealiseerd, niet apart toegelicht.

Voor wat betreft de indicatoren moet worden vermeld dat lenM bij het verkrijgen van deze indicatoren voor een deel afhankelijk is van verzameling door externe partijen zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De praktijk is zodanig dat deze gegevens in een aantal gevallen later beschikbaar komen. Dit leidt ertoe dat niet in alle gevallen de gegevens over het verslagjaar ten tijde van het opstellen van het jaarverslag beschikbaar waren.

DEEL B. BELEIDSVERSLAG

3. DELTAFONDSVERSLAG 2013

In het Deltafonds worden projecten verantwoord die bijdragen aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt welke projecten in 2013 zijn opgeleverd en bij welke projecten de uitvoering in 2013 is gestart.

Mijlpalen en resultaten 2013

Aanleg

Hieronder volgen de mijlpalen die het Ministerie van Infrastructuur en Milieu in 2013 heeft behaald binnen het hoofdwatersysteem. In 2013 is voortvarend gewerkt aan het verbeteren van de waterveiligheid, onder andere aan de grote projecten Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2), Maaswerken en Ruimte voor de Rivier.

Grote projecten Waterveiligheid		
Programma	Mijlpaal	Project
HWBP-2	Start realisatie	Zwakke Schakels Noord Holland Eemdijken en Zuidelijke Randmeren Lekdijk – Nieuw Lekkerland Dijkversterking Hellevoetsluis Dijkversterking Hoeksche Waard Noord Dijkversterking Ameland, Waddenzeekering Noorderstrand Schouwen Kustversterking Katwijk Zettingsvloeiing Spui Eiland van Dordrecht
	Oplevering	Zomerbedverdieping in het stuwpand Grave Peilopzet in het stuwpand Grave Grensmaaslocatie Borgharen
Maaswerken	Start realisatie	Zomerbedverdieping in het stuwpand Sambeek Grensmaaslocatie Aan de Maas Hoogwatergeul Well Aijen Cluster D prioritaire kademaatregelen Maastricht
	Oplevering	Zomerbedverdieping in het stuwpand Grave Peilopzet in het stuwpand Grave Grensmaaslocatie Borgharen
Ruimte voor de Rivier	Gunning	Hoogwatergeul Veessen Wapenveld Dijkverleggingen bij Zutphen (Cortenoever en Voorsterklei)
	Start realisatie	Dijkteruglegging Lent Dijkverbetering Arnhemse- en Velpse broek (Nederrijn) Regelwerk Pannerden en uiterwaardvergraving Munnikenland Derde fase kribverlaging op de Waal (inclusief langsdammen) Dijkverbetering Amer Donge (Bergsche Maas) Uiterwaardvergraving Meinerswijk (Nederrijn) Uiterwaardvergraving Millingerwaard

Toelichting

In 2013 hebben geen opleveringen van HWBP-2 projecten plaatsgevonden. Voor 9 reeds opgeleverde projecten heeft de finale administratieve afhandeling plaatsgevonden in 2013. Ook heeft financiële afhan-

deling plaatsgevonden van de eerste fase van het onderzoek «Dijken op Veen» en de INSIDE praktijkproef Nieuw-Lekkerland.

Binnen het programma Maaswerken zijn naast bovenstaande gerealiseerde mijlpalen ook twee nieuwe projecten geïnitieerd die bijdragen aan hoogwaterveiligheid (Zuidgeul Well Aijen en project Vlaamse locaties Boertien+).

Eind 2013 is bij Ruimte voor Rivier ten behoeve van de veiligheidsdoelstelling een aantal maatregelen gereed gekomen. In 2014 zal oplevering en overdracht plaatsvinden. Dit betreft kribverlaging Waal fase 2, uiterwaardvergraving Avelingen, dijkverbetering Arnhemse- en Velpse broek (Nederrijn) en dijkverbetering Arnhem Malburgen (Nederrijn).

Voor een nadere toelichting over de stand van zaken voor het lopende programma wordt verwezen naar de toelichting op de productartikelen, het Deltaprogramma 2014, de voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer en naar het MIRT Projectenboek 2014.

Beheer, onderhoud en vervanging

In 2013 heeft IenM onder meer de volgende activiteiten in het kader van beheer, onderhoud en vervanging uitgevoerd.

Het Beheer en Onderhoud in 2013 is conform de begroting uitgevoerd. De erosie bij de Oosterscheldekering (ontgrondingskuilen) wordt actief aangepakt. Afronding vindt plaats in 2014. De monitoring van de erosie en het onderhoud ervan is geïntensiveerd. Aan de nieuwe SLA prestatieafspraken (periode 2013–2016) wordt voldaan, zoals nader toegelicht in artikel 3 Beheer, Onderhoud en Vervanging van dit jaarverslag.

Voor een nadere toelichting op de stand van zaken van beheer, onderhoud en vervanging wordt verwezen naar de toelichting op de productartikelen, het Deltaprogramma 2014 en naar het MIRT Projectenboek 2014.

4. DE PRODUCTARTIKELEN

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

Omschrijving van de samenhang met het beleid

Om te voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij de waterschappen en het Rijk en een bijdrage te leveren aan het beheer van de rijkswateren. Het artikel waterveiligheid is gerelateerd aan beleidsartikel 11 (Waterkwantiteit) in het jaarverslag Hoofdstuk XII.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)				
1 Investeren in waterveiligheid	Realisatie	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Verschil	
	2012	2013	2013	2013
Verplichtingen	1.053.633	672.709	380.924	1
Uitgaven	574.101	536.712	37.389	
<i>1.01 Grote projecten waterveiligheid</i>	<i>463.826</i>	<i>361.406</i>	<i>102.420</i>	
1.01.01 Programma HWBP-2 Waterschapsprojecten	205.657	171.857	33.800	2
1.01.02 Programma HWBP-2 Rijksprojecten	4.151	13.340	- 9.189	3
1.01.03 Ruimte voor de rivier	234.209	157.724	76.485	4
1.01.04 Maaswerken	19.809	18.485	1.324	
<i>1.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid</i>	<i>101.860</i>	<i>163.299</i>	<i>- 61.439</i>	
1.02.01 Verkenningen en planuitwerkingsprogramma	20.569	44.170	- 23.601	5
1.02.02 Realisatieprogramma	81.291	119.129	- 37.838	6
<i>1.03 Studiekosten</i>	<i>8.415</i>	<i>12.007</i>	<i>- 3.592</i>	
1.03.01 Studie en onderzoekskosten	8.415	9.007	- 592	
1.03.02 Overige studiekosten	0	3.000	- 3.000	7
<i>1.04 GIV/PPS</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
<i>1.09 Ontvangsten Investeren in waterveiligheid</i>	<i>92.708</i>	<i>87.689</i>	<i>5.019</i>	
1.09.01 Ontvangsten waterschappen HWBP-2	79.608	79.450	158	
1.09.02 Overige ontvangsten HWBP-2	163	8.239	- 8.076	8
1.09.03 Ontvangsten waterschappen nHWBP	1.550	0	1.550	9
1.09.04 Overige ontvangsten nHWBP	0	0	0	
1.09.05 Overige aanleg ontvangsten	11.387	0	11.387	10

Toelichting

Ad 1) Het hogere bedrag aan verplichtingen heeft met name betrekking op het programma HWBP-2 Waterschapsprojecten en worden veroorzaakt door eerder afgegeven voorlopige subsidiebeschikkingen voor dijkversterkingsprojecten. Daarnaast zijn er in 2013 minder verplichtingen aangegaan op het programma Ruimte voor de Rivier, omdat een deel van de projecten Hoogwatergeul Veessen Wapenveld en dijkverleggingen Cortenoever en Voorsterklei, met name conditionering, pas in 2014 worden verplicht.

Ad 2) De hogere realisatie heeft plaatsgevonden als gevolg van het al in 2013 kunnen afgeven van de voorlopige subsidiebeschikking voor de projecten Lekdijk Nieuw-Lekkerland, Kustversterking Katwijk en Zwakke Schakels Noord Holland. Bij deze projecten zijn naast de voorbereidingskosten van de beheerder ook, conform de vigerende subsidieregeling waterkeren en waterbeheren, een voorschot voor de kosten van het eerste uitvoeringsjaar betaald.

Ad 3) Voor het project Sluizencomplex Meppelerdiep was voor 2013 circa € 3,5 miljoen geraamd. De uitvoering is vertraagd, waardoor de uitgaven lager uitvielen. Verder wordt het verschil voor € 4 miljoen verklaard door de bij Voorjaarsnota gemelde overheveling van het budget voor de realisatie van de Waterschapsprojecten die abusievelijk bij de Rijksprojecten was opgenomen. Daarnaast heeft het programmabureau HWBP-2 voor circa € 2 miljoen efficiënter gewerkt, dan was begroot.

Ad 4) Verschillende werkzaamheden voor het project Ruimte voor de Rivier verliepen voorspoediger dan gepland. In het bijzonder gaat het daarbij om de uitvoering en vastgoedverwerving van de dijkeruglegging bij Lent, de uiterwaardvergraving Avelingen en de ontpoldering van de Overdiepse polder.

Ad 5) Bij de IJsselsprong Zutphen heeft als gevolg van het besluitvormingstraject rond de Intergemeentelijke Structuurvisie Middengebied IJsselsprong bij de gemeenten Brummen en Zutphen in 2013 nog geen overheveling van de middelen plaats kunnen vinden. Besluitvorming is begin 2014 voorzien. Er is minder budget gerealiseerd voor 2013 voor de ambities Afsluitdijk. De realisatie hiervan is afhankelijk van aanvragen door de provincie.

Ad 6) Drie projecten zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor de lagere uitgaven: NURG, Steenbestortingen en Werken voor derden: Delflandse Kust (Hoogheemraadschap van Delfland). Een projectspecifieke toelichting is daarvoor gegeven in de toelichting bij de tabel «Realisatieprogramma Overige aanlegprojecten Waterveiligheid».

Ad 7) Het verschil op de overige studiekosten wordt veroorzaakt doordat het project Veiligheid Nederland in Kaart-2 (VNK-2) is afgerond en de kosten per saldo lager zijn uitgevallen dan geraamd (meevaller). Dit resterende budget is overgeboekt naar de investeringsruimte onder artikel 5.03.

Ad 8) De lagere ontvangsten worden veroorzaakt door een technische correctie. Medio 2013 zijn er voor nieuwe ontvangsten budgetplaatsen ingericht, beter passend binnen het Deltafonds. Om die reden zijn er op deze budgetplaats bijna geen ontvangsten geboekt.

Ad 9) Per 1 januari 2014 is de wijziging van de Waterwet inzake doelmatigheid en bekostiging hoogwaterbescherming in werking getreden. De ontvangsten op deze post zijn het deel van de € 81 miljoen (Spoedwet) dat geboekt is op het nHWBP als bijdrage aan de kosten die reeds in 2013 voor het nHWBP zijn gemaakt. Het budget is in de oorspronkelijke begroting 2013 opgenomen onder het product «Overige ontvangsten Waterveiligheid».

Ad 10) In 2013 zijn binnen het Deltafonds op dit hoofdproduct nieuwe budgetplaatsen gecreëerd. Om die reden was er dus ook geen beschikbaar begrotingsbudget (zie ook onder ad 8). De hogere ontvangsten betreffen bedragen bij Ruimte voor de Rivier door verkoop van vastgoed. Tevens is een bijdrage ontvangen van de provincie Utrecht voor het project Ruimte voor de Lek dat in 2012 was gepland.

1.01 Grote projecten waterveiligheid

Motivering

Deze projecten, die door de Tweede Kamer de status van groot project zijn toegekend, dragen bij aan de waterveiligheid in Nederland.

Producten

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2)

Onder dit programma vallen de verbetermaatregelen die zijn voortgekomen uit de periodieke toetsing conform de Waterwet. Uit de resultaten van de eerste (2001) en tweede (2006) toetsing op veiligheid van de primaire waterkeringen bleek dat een deel van deze keringen niet voldoet aan de wettelijke norm (Kamerstukken II, 2007/08, [27 625 en 18 106, nr. 103](#)). Verder bleek uit een toets in 2003 door Rijkswaterstaat (RWS) en de keringbeheerders dat de zeeweringen langs de Noordzeekust op een aantal locaties op een termijn van twintig jaar niet meer aan de geldende veiligheidsnorm zouden voldoen. Deze locaties zijn aangemerkt als Zwakke Schakels. Op negen van deze locaties ligt tevens een opgave tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de zogenoemde prioritaire zwakke schakels kust. Vanuit HWBP-2 worden subsidies verstrekt aan de waterschappen ten behoeve van de uitvoering van de vereiste verbetermaatregelen en worden de maatregelen aan de rijkskeringen betaald.

Met het afsluiten van het Bestuursakkoord Water (in 2011) dragen de waterschappen bij aan de financiering van het HWBP-2. De procedureregeling Grote Projecten is op 22 maart 2011 op het HWBP-2 van toepassing verklaard. Op basis van de uitgangspuntennotitie van de Tweede Kamer is een basisrapportage opgesteld (Kamerstukken II, 2011/12, [27 625, nr. 237](#)).

Het HWBP-2 bestaat uit 88 versterkingsprojecten, inclusief de Zwakke Schakels. Ten opzichte van de vorige begroting zijn 2 projecten samengevoegd. Conform de Regeling Grote Projecten heeft de Tweede Kamer in 2013 twee voortgangsrapportages ontvangen: Voortgangsrapportage 3 (Kamerstukken II, 2011/12, [32 698, nr. 10](#)) en Voortgangsrapportage 4 (Kamerstukken II, 2012/13, [32 698, nr. 13](#)). Deze hadden betrekking op de periode juli 2012 t/m juni 2013.

In 2013 is de planstudie van de volgende 9 projecten afgerond: Kustversterking Katwijk, Noorderstrand Schouwen, Lekdijk – Kinderdijk-Schoonhovenseveer (KIS), Zettingsvloeijing Spui, Dijkversterking Eiland van Dordrecht (West), Zwakke Schakels Noord-Holland, Eemdijken en Zuidelijke Randmeren, Dijkversterking Hoeksche Waard Noord en Ameland Waddenzeekering. Deze projecten bevinden zich met nog tien andere in de realisatiefase. Daarnaast is een groot aantal voorkeursalternatieven vastgesteld, een belangrijke mijlpaal in de planstudies van deze projecten.

Het HWBP-2 is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Projectoverzicht tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (1.01.01/02) (Bedragen x € 1 mln)

	Kasbudget 2013			Oplevering	
	Begroting 2013	Realisatie	Verschil	Begroting 2013	huidig
Project HWBP-2				2020	2020
Projecten Nationaal					
HWBP-2 Rijksprojecten	8	0	- 8		1
HWBP-2 Waterschapsprojecten	172	206	34		2
Overige projectkosten afrotingsverschillen	6	4	- 2		
Programma	186	210			
Begroting (DF 1.01.01/02)	186	210			

Toelichting

Ad 1) Voor het project Sluizencomplex Meppelerdiep was voor 2013 circa € 3,5 miljoen geraamd. De uitvoering is vertraagd, waardoor de uitgaven lager uitvielen. Het verschil wordt onder andere verklaard door de bij Voorjaarsnota gemelde overheveling van het budget voor de realisatie van de Waterschapsprojecten die abusievelijk als Rijksprojecten waren opgenomen.

Ad 2) De hogere realisatie heeft plaatsgevonden als gevolg van het al in 2013 kunnen afgeven van de voorlopige subsidiebeschikking voor de projecten Lekdijk Nieuw-Lekkerland, Kustversterking Katwijk en Zwakke Schakels Noord Holland. Doordat de voorlopige subsidiebeschikking was afgegeven konden zowel de voorbereidingskosten van de beheerder als een voorschot voor de kosten van het eerste uitvoeringsjaar worden betaald.

Ruimte voor de Rivier

In 2006 hebben de Tweede en Eerste Kamer de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier unaniem aanvaard. Met de PKB wil het kabinet twee doelstellingen bereiken:

1. Het op het vereiste niveau brengen van de bescherming van het rivierengebied tegen overstromingen. Dit houdt in dat de veiligheid langs de Rijntakken en het benedenstroomse deel van de bedijkte Maas (vanaf Hedikhuizen) uiterlijk in 2015 in overeenstemming wordt gebracht met de wettelijke vereiste norm.
2. Een bijdrage leveren aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied, waardoor het rivierengebied economisch, ecologisch en landschappelijk worden versterkt.

Het programma Ruimte voor de Rivier is op 15 mei 2001 door de Tweede Kamer aangewezen als «Groot Project». De PKB bevat een besluit over het uiterlijk eind 2015 uit te voeren basispakket van 39 maatregelen en de plaats waar deze getroffen worden. De PKB geeft bovendien een doorkijk naar de lange termijnopgave voor waterveiligheid. Om flexibiliteit in te bouwen is gekozen voor een programmatische aanpak. Conform de Regeling Grote Projecten heeft de Tweede Kamer in 2013 twee voortgangsrapportages ontvangen: Voortgangsrapportage 21 (Kamerstukken II, 2011/12, 30 080, nr. 64) en Voortgangsrapportage 22 (Kamerstukken II, 2012/13, 30 080, nr. 66). Deze hadden betrekking op de periode juli 2012 t/m juni 2013.

Eind 2013 is bij Ruimte voor de Rivier ten behoeve van de veiligheidsdoelstelling een aantal maatregelen gereed gekomen. Dit betreft kribverlaging Waal fase 2, uiterwaardvergraving Avelingen, dijkverbetering Arnhemse- en Velpsebroek (Nederrijn) en dijkverbetering Arnhem Malburgen (Nederrijn). In 2014 zal oplevering en overdracht plaatsvinden.

Ruimte voor de Rivier is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Projectoverzicht Ruimte voor de Rivier (1.01.03) (Bedragen x € 1 mln)

	Kasbudget 2013			Oplevering	
	Begroting 2013	Realisatie	Verschil	Begroting 2013	huidig
Project RvdR				2015	2015
Projecten Nationaal					
Projectbudget RvdR	158	234	76		1
Afrondingsverschillen					
Programma	158	234			
Begroting (DF 1.01.03)	158	234			

Toelichting

Ad 1) Verschillende werkzaamheden voor het project Ruimte voor de Rivier verliepen voorspoediger dan gepland. In het bijzonder gaat het daarbij om de uitvoering en vastgoedverwerving van de dijkteruglegging bij Lent, de uiterwaardvergraving Avelingen en de ontpoldering van de Overdiepse polder.

Maaswerken

Op dit onderdeel worden de uitgaven van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas van het programma Maaswerken verantwoord.

Maaswerken is voortgekomen uit het Deltaplan Grote Rivieren dat na de twee hoogwaters in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995 tot stand kwam. Belangrijkste doelstelling van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoog water van de Maas.

Voor de Zandmaas (oplevering 2015) lag de focus in 2013 op continuering van de zomerbedverdieping Grave en Sambeek en tevens het opzetten van het peil, de aanleg van de hoogwatergeulen in Well Aijen en Lomm en het retentiegebied Lateraalkanaal-West. Voor de Grensmaas lag de nadruk op de realisatie van de elf locaties. Binnen de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas wordt ook het maatregelenpakket van de prioritaire sluitstukkaden uitgevoerd. Dit moet uiterlijk in het jaar 2020 gerealiseerd zijn.

Met de uitvoering van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas moet bescherming tot een waterstand met een overschrijdingskans van 1/250^e gerealiseerd moeten worden. In de loop der jaren is echter duidelijk geworden, dat hiervoor nog aanvullende maatregelen nodig zijn om het beschermingsniveau van 1/250^e per jaar te bereiken (Kamerstukken II, 2010/11, 18 106 nr. 204).

Het oplossingspakket voor de Grensmaas is een onderdeel van de aanpak van het waterveiligheidsvraagstuk in het Maasdal zoals vastgelegd in de Bestuursovereenkomst Waterveiligheid Maas (10 november 2011). Daarin zijn afspraken gemaakt over de aanvullende werkzaamheden die nodig zijn om een wettelijk beschermingsniveau van 1/250^e per jaar te bereiken en over de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum. Conform de Regeling Grote Projecten heeft de Tweede Kamer in 2013 twee voortgangsrapportages ontvangen: Voortgangsrapportage 23 (Kamerstukken II, 2011/12, 18 106, nr. 217) en Voortgangsrapportage 24 (Kamerstukken II, 2012/13, 18 106, nr. 221). Deze hadden betrekking op de periode juli 2012 t/m juni 2013.

Maaswerken is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Meetbare gegevens

Prestatieindicatoren	Zandmaas	Grensmaas
Hoogwaterbescherming	70% in 2008 /100% in 2015	100% in 2017
Natuurontwikkeling	427 ha	1.208 ha
Delfstoffen		tenminste 35 miljoen ton

Projectoverzicht Maaswerken (1.01.04) (Bedragen x € 1 mln)

	Kasbudget 2013			Oplevering	
	Begroting 2013	Realisatie	Verschil	Begroting 2013	huidig
Project Maaswerken					
Projecten Limburg					
Grensmaas	3	2	- 1	2017/2024	2017/2024
Zandmaas	15	18	3	2017/2020	2017/2020
Afrondingsverschillen					1
Programma	18	20			
Begroting (DF 1.01.03)	18	20			

Toelichting

Ad 1) De hogere uitgaven zijn het gevolg van de detectie van explosieven bij de zomerbedverdieping Sambeek en het eerder uitgeven van de voorbereidingskosten voor de sluitstukkaden.

1.02 Overige aanlegprojecten

Motivering

Hieronder zijn de overige aanlegprojecten waterveiligheid beschreven.

Producten

Verkenningen en planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde op het gebied van Waterbeheer te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering.

Op dit artikelonderdeel worden diverse projecten en programma's verantwoord die zich in de MIRT-verkenningen- en planuitwerkingsfase bevinden.

nHWBP

In 2013 zijn het wetsvoorstel en onderliggende regelgeving (AMvB en subsidieregeling) voorbereid waarmee de afspraken over de hoogwaterbescherming uit het Bestuursakkoord Water wettelijk worden verankerd. Het wetsvoorstel en de AMvB zijn per 1 januari 2014 van kracht geworden. Op basis van de derde ronde toetsing op veiligheid is in 2013 gewerkt aan het voorbereiden van de programmering van hoogwaterbeschermingsmaatregelen als onderdeel van het Deltaprogramma. De eerste programmering is vastgelegd in de Rijksbegroting voor 2014. Op basis van deze programmering zullen naar verwachting in 2014 de eerste subsidiebeschikkingen kunnen worden afgegeven.

Afsluitdijk/ESA

De versterking van de Afsluitdijk en het inbouwen van pompen in het bestaande sluizencomplex Den Oever (dit was project Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk, waarvoor in augustus 2012 een voorkeursbeslissing is genomen) zijn vanwege de samenhang geïntegreerd in één project: project Afsluitdijk. In 2013 is verder gewerkt aan de planuitwerking en voorbereiding realisatie van het project Afsluitdijk. Het startdocument en de kennisgeving MER voor het Rijksinpassingsplan zijn gepubliceerd. De start van de realisatie van het project is gepland in 2017 en de oplevering in 2021.

Ambities Afsluitdijk

Op 23 december 2011 is aan de regio maximaal € 20 miljoen toegezegd voor een bijdrage aan de bekostiging van ambities rond de Afsluitdijk. Regionale partijen kunnen een projectvoorstel bij het Rijk indienen dat in aanmerking komt voor een bijdrage. De regionale partij draagt zorg voor minimaal eenzelfde bedrag als het bedrag dat door het Rijk beschikbaar wordt gesteld. Aan de provincie Fryslân is in 2013 een bedrag van € 665.706 toegekend voor een bijdrage uit de Rijksbijdrage aan de ambities Afsluitdijk voor het project «Pilot spuistroom en testfaciliteit Den Oever».

Ooijen-Wanssum

Na de voorkeursbeslissing in november 2012 is de provincie Limburg in 2013 met de planuitwerking van de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum gestart.

Ijsselsprong Zutphen

Als gevolg van het nog te volgen besluitvormingstraject rond de Intergemeentelijke Structuurvisie Middengebied Ijsselsprong bij de gemeenten Brummen en Zutphen heeft in 2013 nog geen overheveling van deze middelen plaats kunnen vinden. Besluitvorming is begin 2014 voorzien.

Integrale verkenning Legger Vlieland en Terschelling

In 2013 is een begin gemaakt met de planuitwerking voor de verlegging van de primaire waterkeringen op Vlieland en Terschelling.

Zandhonger Oosterschelde

Op verzoek van de provincie Zeeland is in het Bestuurlijk Overleg MIRT Zeeland van 31 oktober 2013 afgesproken dat provincie, Natuurmonumenten, Nationaal Park Oosterschelde en de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken gezamenlijk een financieringsvoorstel uitwerken voor de aanpak van de meest urgente locatie, de Roggenplaat. Dit financieringsvoorstel wordt uiterlijk in het Bestuurlijk

Overleg MIRT Zeeland van 2014 betrokken bij de besluitvorming over het vervolg van de aanpak van de zandhonger in de Oosterschelde.

Projectoverzicht bij 1.02 Verkenningen en Planuitwerkingen

Projectomschrijving	Begroting 2013	Gereed	
		Realisatie 2013	
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk	pb/uo: 2013	vkb 2012	1

pb: projectbesluit
uo: uitvoeringsopdracht (beschikking)
vkb: voorkeursbeslissing

Toelichting

Ad 1) In augustus 2012 is de voorkeursbeslissing genomen inzake waterbeheer Afsluitdijk (voorheen project Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk). De projecten Afsluitdijk (waterveiligheid) en Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk (ESA, waterbeheer) worden sindsdien als één project uitgevoerd.

Realisatieprogramma

Om een bijdrage te leveren aan het voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk én een bijdrage te leveren aan het beheer van de rijkswateren.

Rivierverruiming, niet zijnde Ruimte voor de Rivier

Langs de Maas, de Rijn, de Waal en de Lek worden rivierverruimingsprojecten uitgevoerd om een grotere waterafvoer te kunnen opvangen, de zogeheten NURG (Nadere Uitwerking Rivieren Gebied) projecten. Het NURG-programma wordt samen met het ministerie van EZ uitgevoerd en draagt behalve aan veiligheid ook bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het riviereengebied (nieuwe natuur). Een aantal NURG-projecten is ook van belang voor het realiseren van de waterveiligheidsdoelstellingen van de PKB Ruimte voor de Rivier. In 2013 is de oplevering van de NURG-projecten Afferdense en Deestse Waarden vertraagd (zoals gemeld in de 22e voortgangsrapportage Ruimte voor de Rivier). Volgens de planning wordt het project eind 2018 afgerond (oorspronkelijke planning eind 2015). De voornaamste reden van de vertraging is dat er meer tijd nodig was voor het oplossen van kwelproblematiek en het opnieuw voorbereiden van de uitvoering. Nu de kwelproblematiek is opgelost, zal in het eerste kwartaal van 2014 besluitvorming plaatsvinden over versnellingsmogelijkheden.

Innovatie Delta technologie

De Maatschappelijke Innovatie Agenda (MIA) Water is in 2012 formeel afgerond. In 2013 is de subsidie voor de projecten binnen de tijdelijke Subsidieregeling Innovatieketen Water (SIW) definitief vastgesteld en zijn de laatste betalingen van de Small Business Innovation Research (SBIR) verricht. Na de formele looptijd is in 2013 nog een aantal MIA Waterbrede communicatie-evenementen georganiseerd. De financiële afwikkeling daarvan vindt in het voorjaar van 2014 plaats.

Realisatieprogramma Overige aanlegprojecten Waterveiligheid (1.02.02) (Bedragen in € mln)

Projectomschrijving	Kasbudget 2013			Oplevering	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2013	Huidig
Deltares Deltafaciliteit	3	0	- 3	2013	2015
Deltares Deltafaciliteit	3	0	- 3		1
Dijkversterking en Herstel steenbekleding	68	60	- 8	2015	2015
Steenbestorting Westerschelde	15	1	- 14		2
Steenbekleding Oosterschelde en Westerschelde	53	59	6		3
Maatregelen i.r.t rivierversuiming	20	2	- 18	2015	2018
NURG	17	3	- 15		4
Spoorbrug Oosterbeek	0	0	0		
Keent	3	0	- 3		5
Overige onderzoeken en kleine projecten	28	19	- 9		
Deltaplan grote rivieren	0	0	0		
Dijkversterking Steenbekleding Flevoland NOP	0	0	0		
Maatr. i.r.t. rivierversuiming: Participatie	0	0	0		
Werken voor derden HHS Delfland	9	0	- 9		6
Zandmotor	3	2	- 1		
Innovatie Deltatechnologie (pijler 2)	5	6	1		
SBW/WTI	11	11	0		

Toelichting

Ad 1) Er zijn geen uitgaven gedaan, omdat Deltares aangegeven heeft dat de eindverantwoordingsdatum oktober 2013 niet haalbaar was. De «Deltagoot» wordt later opgeleverd, namelijk in 2015. De «Deltagoot» betreft de bouw van een nieuwe grootschalige onderzoeksfaciliteit voor tweedimensionaal onderzoek op bijna ware grootte met ondiepe watergolven in combinatie met stormsimulatie.

Ad 2) Er zijn lagere uitgaven gerealiseerd omdat, voordat de uitvoeringsbeslissing wordt genomen voor de clusters 2.2 en 3, eerst voor cluster 3 nader onderzoek is gedaan op de locaties Vlissingen en Wemeldinge.

Ad 3) De hogere uitgaven worden veroorzaakt door de kasmatische doorwerking van de vertraging die is gemeld bij Najaarsnota 2012, in combinatie met opgetreden prijsstijgingen als gevolg van gehonoreerde indexering.

Ad 4) De lagere uitgaven zijn veroorzaakt door een aangepaste planning van het project Afferdense en Deestse Waarden. Er is vertraging ontstaan door kwelproblematiek en de bestemmingsplan-procedure van de gemeente Druten. Hierdoor schuift vanuit 2013 € 20 miljoen (inclusief doorwerking Najaarsnota 2012) door naar met name 2014–2016. Voor het project Hemelrijkse Waard is minder uitgevoerd dan voorzien in 2013, omdat er meer voorbereidingstijd nodig was in het overleg met Natuurmonumenten. Bij het project Heesseltsche Uiterwaarden is in de voorbereidingsfase vertraging ontstaan in verband met nieuwe rivierkundige berekeningen.

Ad 5) Dat er geen uitgaven zijn gedaan wordt veroorzaakt door planwijzigingen binnen de uitvoering bij de Dienst Landelijk Gebied (DLG: meer opbrengsten en minder kosten bij de DLG) en het niet optreden van de risico's.

Ad 6) Dit is een aflopend project, dechargeverlening is in voorbereiding.

1.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft studie en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT Onderzoeken) en daarnaast de overige studiekosten op het gebied van waterveiligheid.

Producten

Studie- en onderzoekskosten Deltaprogramma

Hieronder vallen studie- en onderzoekskosten ten behoeve van het Deltaprogramma (MIRT Onderzoeken). Het Deltaprogramma is een programma van maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities gericht op de middellange en lange termijn waterveiligheid en zoetwatervoorziening van Nederland. Binnen het Deltaprogramma wordt gewerkt met negen deelprogramma's¹ (drie generieke en zes gebiedsgerichte deelprogramma's), waarvan de onderstaande betrekking hebben op waterveiligheid.

Op dit onderdeel worden het Deltamodel en de Deelprogramma's Kust, Veiligheid en Rivieren verantwoord.

- Deltamodel: Dit is een geïntegreerde set van modellen waarmee het huishoudkundig systeem van Nederland kan worden doorgerekend voor het Deltaprogramma. Het Deltamodel is eind 2012 opgeleverd door Deltares, en in 2013 ingezet bij de ontwikkeling en onderbouwing van de strategieën van het Deltaprogramma.
- Veiligheid: Ten behoeve van de actualisering van de wettelijke normen voor waterveiligheid zijn verschillende studies uitgevoerd. Het afwegingskader «Deltadijken» is beschikbaar gekomen. De betrokken partijen hebben de uitgangspunten van het beleid ten aanzien van «waterveiligheid buitendijks» herbevestigd. Met de gebiedspilots die zijn uitgevoerd, is ervaring opgedaan met tweede- en derdelaagsmaatregelen.
- Rivieren: In verband met verwachte hogere rivierafvoeren in de toekomst op de Rijn en Maas zijn in 2013 kansrijke strategieën ontwikkeld om de veiligheid ook op de lange termijn te borgen. Vervolgens zijn deze uitgewerkt in een concept voorkeursstrategie. De strategie legt ook een verbinding met de discussie over de nieuwe normen voor waterveiligheid en het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
- Kust: In september 2013 is de Nationale Visie Kust aangeboden aan de Tweede Kamer. Studie en onderzoeksmiddelen hebben bijgedragen aan de inhoudelijk onderbouwing van deze visie. Ook zijn er middelen ingezet ter facilitering van het regioproces, bijvoorbeeld voor ontwerpateliers en regiobijeenkomsten. Daarnaast is gestart met een aantal onderzoeken dat bijdraagt aan de Beslissing Zand die samen met de deltabeslissing in 2014 genomen wordt.

¹ Twee van de deelprogramma's worden uitgevoerd door het Ministerie van EZ. Dit zijn de programma's Wadden en Zuidwestelijke Delta. Een van de programma's wordt verantwoord op HXII, artikel 13: Deelprogramma nieuwbouw en herstructurering. De deelprogramma's Zoetwatervoorziening, Rijnmond- Drechtsteden en IJsselmeergebied worden verantwoord onder artikel 2.03.

1.04 GIV/PPS

Motivering

In de brief van 14 juni 2011 (Kamerstukken II, 2010/11, [32 500 A, nr. 83](#); Prioritering Investerings Mobiliteit en Water) is een lijst van in totaal 32 potentiële DBFM-projecten opgenomen. Op dit moment zijn er nog geen geïntegreerde projecten bij de hoofdwatersystemen afgerond, zodat er op dit artikel (nog) geen uitgaven hoeven te worden verantwoord. In de uitwerking van het Project Afsluitdijk wordt de mogelijkheid van een DBFM-contract onderzocht.

1.09 Ontvangsten

Producten

Ontvangsten waterschapsprojecten

Conform de Spoedwet dragen de waterschappen vanaf 2011 € 81 miljoen per jaar bij aan het HWBP. Deze bijdrage van de waterschappen wordt conform het regeerakkoord Rutte I en het Bestuursakkoord Water aangevuld tot € 131 miljoen in 2014 en tot € 181 miljoen structureel vanaf 2015. Vanaf 2016 dragen de waterschappen bij aan de indexatie 2012. De middelen van de waterschappen worden eerst ingezet voor de waterschapsprojecten van het HWBP-2 en vervolgens voor het nHWBP. Het wetsvoorstel Wijziging van de Waterwet (doelmatigheid en bekostiging hoogwaterbescherming) (Kamerstukken II, 2013/14, [33 465](#)) regelt dat het Rijk en de waterschappen elk de helft de kosten van het Hoogwaterbeschermingsprogramma gaan betalen is in 2013 door de Tweede en Eerste Kamer aangenomen en per 1 januari 2014 in werking getreden.

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

Omschrijving van de samenhang met het beleid

Op het gebied van zoetwatervoorziening is het beleid er op gericht om – onder normale omstandigheden – zoveel mogelijk aan de behoeften van gebruikers te voldoen. In periodes van watertekort (in droge zomers) wordt water verdeeld op basis van een verdringingsreeks.²

Op dit artikel worden de producten op het gebied van zoetwatervoorziening verantwoord. Het advies dat het Deltaprogramma Zoetwater opstelt op basis van kansrijke strategieën, gaat in op de rol en verantwoordelijkheden van het Rijk. Dit wordt nader uitgewerkt in een uitvoeringsagenda inclusief investeringsagenda. Deze agenda gaat in op de inzet van het Rijk voor de korte en lange termijn. De waterkwaliteitsmaatregelen die niet verbonden zijn aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening zijn hier niet opgenomen maar worden op Hoofdstuk XII (artikel 12 Waterkwaliteit) verantwoord.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikel 11 Waterkwantiteit van het jaarverslag 2013 van Hoofdstuk XII.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)					
2 Investeren in zoetwatervoorziening	Realisatie		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Verschil	
	2012	2013	2013	2013	
Verplichtingen		32.340	7.249	25.091	1
Uitgaven		46.278	32.117	14.161	
<i>2.01 Aanleg waterkwantiteit</i>		0	0	0	
2.01.01 Verkenningen en planuitwerking waterkwantiteit		0	0	0	
2.01.02 Realisatieprogramma waterkwantiteit		0	0	0	
<i>2.02 Overige waterinvesteringen zoetwatervoorz.</i>		41.230	27.917	13.313	
2.02.01 Verkenningen en planuitwerking zoetwatervoorz.		30.446	2.397	28.049	1
2.02.02 Realisatieprogramma zoetwatervoorziening		10.784	25.520	- 14.736	2
<i>2.03 Studiekosten</i>		5.048	4.200	848	
2.03.01 Studie en onderzoekskosten Deltaprogramma		5.048	4.200	848	
2.03.02 Overige studiekosten		0	0	0	
<i>2.09 Ontv. Inv. in Waterkwant. en zoetwatervoorz.</i>		0	2.500	- 2.500	
2.09.01 Ontvangsten zoetwatervoorzieningen		0	2.500	- 2.500	3
2.09.02 Overige ontvangsten		0	0	0	

Toelichting

Ad 1) In de zomer van 2013 is besloten het integrale project Haringvliet de Kier volledig te verantwoorden op het Deltafonds (Kamerstukken II, 2012/13, 27 625, nr. 292). De middelen uit Hoofdstuk XII (waterkwaliteit, inclusief KRW) zijn om deze reden overgeboekt naar het Deltafonds, zodat uitvoering van dit integrale project, waarvan het zwaartepunt bij zoetwater ligt, uit één bron kan plaatsvinden. Dit is de belangrijkste reden van de hogere verplichtingen- en kasrealisatie.

² Op het gebied van zoetwatervoorziening is het beleid er op dit moment op gericht om – onder normale omstandigheden – zoveel mogelijk aan de behoeften van gebruikers te voldoen. In periodes van watertekort (in droge zomers) wordt water verdeeld op basis van een verdringingsreeks, die is opgezet om prioriteiten te kunnen geven aan de verschillende watervragers.

Ad 2) De projecten Natte Natuurprojecten IJsselmeergebied en Integrale inrichting Veluwe Randmeer zijn respectievelijk in 2013 en 2012 opgeleverd. Beide projecten zijn een samenstel van een aantal deelprojecten. De vrijval van de meevallers is dan ook een samenstel van aanbestedings- en uitvoeringsmeevallers (in combinatie met vrijval van de post onvoorzien). De meevaller op het project Natte Natuurprojecten IJsselmeergebied is ingezet voor financiering van de IenM-bijdrage aan de eerste fase Marker Wadden.

Ad 3) Vanwege vertraging in de procedures zijn in het verslagjaar minder ontvangsten van de provincie Zeeland gerealiseerd voor het project natuurcompensatie Perkpolder. Naar verwachting zullen de ontvangsten nu worden gerealiseerd in de jaren 2014 tot en met 2016.

2.01 Aanleg waterkwantiteit

Motivering

Dit zijn maatregelen en voorzieningen van nationaal belang ter voorkoming en waar nodig beperking van wateroverlast en waterschaarste. Ook ter bescherming of verbetering van de chemische of ecologische kwaliteit van watersystemen, alleen voor zover deze onderdeel uitmaken van opgaven op het gebied van waterveiligheid, waterkwantiteit en zoetwatervoorziening.

Producten

Er zijn in 2013 geen aanlegprojecten voor waterkwantiteit begroot dan wel uitgevoerd.

2.02 Overige waterinvesteringen Zoetwatervoorziening

Motivering

Het betreft projecten die de zoetwatervoorziening bevorderen en de kwaliteit waarborgen.

Producten

Verkenningen- en Planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde op het gebied van waterbeheer te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering. Op dit artikelonderdeel worden diverse projecten en programma's verantwoord die zich in de MIRT-verkenningen- en planuitwerkingsfase bevinden.

Besluit Beheer Haringvlietsluizen

Op 27 juni 2013 is de Tweede Kamer akkoord gegaan met de door de minister in de brief van 20 juni 2013 geschetste aanpak voor het effectueren van het Besluit Beheer Haringvlietsluizen. Waterschap Hollandse Delta en Evides Waterbedrijf zijn in beginsel bereid om respectievelijk € 2,78 miljoen en € 1,5 miljoen bij te dragen aan benodigde compenserende zoetwatermaatregelen (Kamerstukken II, 2012/13, [27 625, nr. 292](#)). De Rijksbijdrage (totaal € 71,2 miljoen) wordt deels gedekt uit Hoofdstuk XII (waterkwaliteit, inclusief KRW) en deels (resterende tekort van € 29 miljoen met betrekking tot zoetwater) uit het Deltafonds. De middelen uit Hoofdstuk XII (waterkwaliteit, inclusief KRW) worden overgeboekt naar het Deltafonds, zodat uitvoering van dit integrale project, waarvan het zwaartepunt bij zoetwater ligt, uit één bron kan plaatsvinden. Verder zijn in 2013 door Rijkswaterstaat, Evides Waterbedrijf en Waterschap Hollandse Delta probabilistische ramingen met een betrouwbaarheid van 85% opgesteld, welke in februari 2014 getoetst zullen worden.

Tidal Test Centre Grevelingen

In het Bestuurlijk Overleg MIRT Zuidwestelijke Delta van 31 oktober 2013 zijn finale afspraken gemaakt over het Tidal Test Centre (TTC). Regio en private partijen financieren de bouw van het TTC en het Rijk stelt de Flakkeese Spuisluis in de Grevelingendam in werking. In het bestuurlijk overleg van 5 juni 2013 was al afgesproken dat regio en Rijk samen een zogenaamde Call for Expression of Interest financieren, waarmee marktinitiatieven worden gestimuleerd voor de bouw van een getijcentrale in de Brouwersdam.

TBES Markermeer/Verkenning Luwtemaatregelen Hoornse Hop

Onderdeel van de Rijksstructuurvisie RRAAM is het verbeteren van de ecologische kwaliteit van het Markermeer- IJmeer (Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem Markermeer – TBES). Eén van de projecten is een verkenning naar luwtemaatregelen in de Hoornse Hop om zones van helder water te herstellen (vermindering van de hoeveelheid zwevend slib) met als gewenst resultaat een meer robuuste (water-) flora en fauna. In het afgelopen jaar is in goed overleg met de regio aanzienlijke voortgang geboekt om te komen tot een voorkeursalternatief.

Marker Wadden

Het project eerste fase Marker Wadden vormt samen met het project Luwtemaatregelen Hoornse Hop de eerste stap in de ambitie om te komen tot een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) in het Markermeer IJmeer. IenM en EZ dragen ieder € 15 miljoen bij (totaal € 30 miljoen) aan de eerste fase van de Marker Wadden. Na de toekenning van deze rijksbijdrage in het eerste kwartaal van 2013 hebben Natuurmonumenten en het Rijk een samenwerking opgezet. In september is een publicatie geplaatst om andere partijen uit te nodigen om partner te worden in het samenwerkingsverband. RWS en Natuurmonumenten gaan het project gezamenlijk realiseren. Afspraken over samenwerking, zeggenschap over het gebied, de kaderovereenkomst met het Groenfonds en de uitvoering zijn in 2013 voorbereid. In de Najaarsnota is de EZ-bijdrage overgeboekt naar artikel 4 (experimenteren) van het Deltafonds. Om administratieve redenen is de IenM-bijdrage van artikel 2 ook naar artikel 4 overgeboekt, zodat het integrale rijksbudget Marker Wadden op artikel 4 staat.

De Roode Vaart

Op 21 november 2013 hebben de gemeente Moerdijk, het waterschap Brabantse Delta en de provincies Noord-Brabant en Zeeland de «Samenwerkingsovereenkomst realisatie tracé Roode Vaart Zevenbergen» ondertekend. Dit project voorziet onder meer in de aanvoer van zoetwater uit het Hollandsch Diep naar West Brabant.

Realisatieprogramma Zoetwatervoorziening

Onderstaande projecten bevinden zich aan het eind van de realisatie. Gezien de fase waarin deze projecten zich bevinden, is ervoor gekozen om ook de afronding van de realisatie te verantwoorden binnen het Deltafonds. De andere waterkwaliteitsprojecten worden verantwoord in het jaarverslag Hoofdstuk XII (artikel 12 Waterkwaliteit).

Innovatieprogramma Kaderrichtlijn Water

Er is € 75 miljoen beschikbaar gesteld voor de bevordering van innovaties bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Dit geld is verdeeld over twee tenderregelingen. Van de ruim 160 ingediende innovatievoorstellen krijgen 64 een financiële bijdrage. De resultaten zijn in 2012 opgeleverd. In 2013 volgden nog enkele nabetalings.

Realisatieprogramma Zoetwatervoorziening (2.02.02) (Bedragen in € mln)

Projectomschrijving	Kasbudget 2013			Oplevering	
	Begroting	Realisatie	Verschil	Begroting 2013	Huidig
Projecten Nationaal					
Innovatie KRW	12	11	- 1	2012	2012
Projecten Noordwest-Nederland					
Natte natuur projecten IJsselmeergebied	10	0	- 10	2011	2013 1
Projecten Oost-Nederland					
Integrale inrichting Veluwe Randmeer	4	0	- 4	2012	2012 1
Kleine en afgeronde projecten					
SVB	0	0	0		
Inrichting IJsselmonding	0	0	0		
Subbied	0	0	0		

Toelichting

Ad 1) De projecten Natte Natuurprojecten IJsselmeergebied en Integrale inrichting Veluwe Randmeer zijn opgeleverd. Beide projecten zijn een samenstel van een aantal deelprojecten. De vrijval van de meevallers is dan ook een samenstel van aanbestedings- en uitvoeringsmeevallers (in combinatie met vrijval van de post onvoorzien).

2.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT Onderzoeken) en daarnaast de overige studiekosten op het gebied van zoetwatervoorziening.

Producten

Studie- en onderzoekskosten Deltaprogramma

Hieronder vallen studie- en onderzoekskosten ten behoeve van het Deltaprogramma (MIRT Onderzoeken). Het Deltaprogramma is een programma van maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities gericht op de lange termijn veiligheid en zoetwatervoorziening van Nederland. Binnen het Deltaprogramma wordt gewerkt met 9 deelprogramma's (drie generieke en zes gebiedsgerichte deelprogramma's), waarvan de onderstaande vooral betrekking hebben op zoetwatervoorziening.

- Zoetwatervoorziening: In 2013 zijn de kansrijke strategieën voor de zoetwatervoorziening en nationale doelen voor zoetwater ontwikkeld. Er zijn «no-regret» korte termijn maatregelen geïnventariseerd. En het concept voorzieningenniveau is geïntroduceerd. Daarin zal staan tot waar de verantwoordelijkheid van de overheid gaat en welke inspanningen daarbij horen, onder gewone en onder droge omstandigheden. In 2014 wordt het advies voor de Deltabeslissing Zoetwater opgesteld.
- Rijnmond-Drechtsteden: In 2013 zijn de kansrijke strategieën voor toekomstbestendige zoetwatervoorziening en waterveiligheid in het gebied van Rijnmond-Drechtsteden gepresenteerd. Daarnaast zijn de contouren van de voorkeursstrategie voor deze onderwerpen tot stand gekomen, waarbij nadrukkelijk de aansluiting is gezocht op de ruimtelijke kenmerken van verschillende deelgebieden.
- IJsselmeergebied: In 2013 zijn binnen het Deelprogramma IJsselmeergebied kansrijke strategieën uitgewerkt. Voor het afvoeren van water van het IJsselmeer naar de Waddenzee is een combinatie van spuien en pompen het meest kansrijk. Daarbij moeten de dijken in het IJsselmeergebied op orde zijn. Er wordt toegewerkt naar een flexibeler

peilbeheer, ook voor betere benutting van de meren als zoetwaterbuffer.

Artikel 3 Beheer, Onderhoud en Vervanging

Omschrijving van de samenhang met het beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van beheer en onderhoud verantwoord. Dit betreft het watermanagement, het regulier beheer en onderhoud en vervanging en renovatie. Daarmee wordt een duurzaam watersysteem op orde gehouden, zodat aan de wettelijke normen kan worden voldaan.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikelen 11 Waterkwantiteit en 12 Waterkwaliteit van het jaarverslag van Hoofdstuk XII. De doelstelling van dit artikel is het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, zodat Nederland droge voeten heeft.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)				
3 Beheer, onderhoud en vervanging	Realisatie	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vershil	
	2012	2013	2013	2013
Verplichtingen	189.429	155.124	34.305	1
Uitgaven	190.180	156.150	34.030	
<i>3.01 Watermanagement</i>	<i>12.484</i>	<i>11.794</i>	<i>690</i>	
3.01.01 Watermanagement	12.484	11.794	690	
<i>3.02 Beheer en Onderhoud</i>	<i>177.696</i>	<i>144.356</i>	<i>33.340</i>	
3.02.01 Waterveiligheid	148.829	110.300	38.529	2
3.02.02 Zoetwatervoorziening	23.776	23.056	720	
3.02.03 Vervanging	5.091	11.000	- 5.909	3
<i>3.09 Ontvangsten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
3.09.01 Ontvangsten	0	0	0	

Toelichting

Ad 1) Ten laste van de operationele doelstelling 03.02 Beheer en Onderhoud wordt de agentschapbijdrage aan Rijkswaterstaat voor het beheer en onderhoud verantwoord. Deze begrotingsbelasting heeft qua verplichtingen en kasuitgaven een één-op-één relatie. In de Najaarsnota 2013 is daarom het beschikbare verplichtingenbedrag gelijk getrokken met het beschikbare kasbedrag.

Ad 2) In bijlage 4.2 van de begroting van het Infrastructuurfonds over 2012 is aangegeven hoe de door RWS vastgestelde niet gedekte beheer- en onderhoudsproblematiek van € 4,8 miljard (voor de drie onderscheiden infrastructurele hoofdnetwerken) tot en met 2020 wordt aangepakt. Eén van de getroffen maatregelen was het reserveren van middelen in de periode na 2020. In de Voorjaarsnota 2013 zijn middelen ten behoeve van Beheer en Onderhoud en Vervanging, via een kasschuif met het budget voor de Planuitwerking, naar de juiste jaren gebracht.

Ad 3) De lagere realisatie in 2013 bij vervanging wordt verklaard door de latere aanbesteding van fase 3 van Inhaalslag Stroomlijn. De ervaringen van fase 1 en 2 (die begin 2013 zijn afgerond) hebben veel nieuwe inzichten gegeven met betrekking tot de uitvoeringsmethodiek en de

omgevingsaanpak. Om deze te kunnen verwerken in de uitvoering van fase 3 is de aanbesteding eind 2013 gestart, in plaats van medio 2013.

3.01 Watermanagement

Motivering

Met Watermanagement streeft IenM naar:

- Het goed voorbereid zijn op crisissituaties door te zorgen voor een robuuste informatievoorziening.
- Het reguleren van de hoeveelheid water in het hoofdwatersysteem onder normale omstandigheden en bij zowel (extreem) hoogwater als laagwater.
- Een duurzaam watersysteem, met zowel een goede chemische als ecologische kwaliteit, dat voorziet in de beschikbaarheid van voldoende water van goede kwaliteit voor de gebruiker.

Producten

Binnen het watermanagement worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Monitoring en informatievoorziening
- Crisisbeheersing en -preventie
- Regulering gebruik door vergunningverlening en handhaving
- Bestuurlijke afspraken waterverdeling en gebruik (onder andere in waterakkoorden)
- Regulering waterverdeling (operationele modellen en bediening stuwen, spuien)

De doelstellingen voor het waterkwantiteitsbeheer van de rijkswateren zijn:

- Het op orde brengen en houden van de samenhang tussen het regionaal- en het hoofdwatersysteem, zodat zowel wateroverlast als watertekort wordt bestreden.
- Het kunnen beschikken over voldoende water in de rijkswateren, zodat kan worden voldaan aan de behoeften die voortvloeien uit de gebruiksfuncties.

Daarnaast wordt zorg gedragen voor een adequate informatievoorziening over de reguliere waterkwantiteit en waterkwaliteit. Dit houdt de vergaring en beschikbaarstelling in van interne en externe informatie over het watersysteem. Het gaat daarbij om de dagelijkse informatie voor de verschillende gebruikers (waaronder scheepvaart, drinkwaterbedrijven, zwemwaterkwaliteit/provincies en recreatie) en om berichtgeving bij uitzonderlijke situaties over hoog- en laagwater, naderende stormvloed, verontreinigingen en ijsvorming.

Meetbare gegevens

Omvang areaal			
	Areaaleenheid	Omvang 1/1/2013	Omvang 31/12/2013
Watermanagement	km ² water	90.192	90.206

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Het water areaal is veranderd omdat in 2013 het Markkanaal aan het Waterschap Brabantse Delta is overgedragen en de vaarweg Lemmer-Delfzijl in beheer bij RWS is gekomen. Daarnaast zijn in de Ruimte voor de Rivier projecten meer waterbergingen gerealiseerd, zoals bij Avelingen.

Indicatoren Watermanagement	Streefwaarde 2013	Realisatie 2013	
RWS participeert minimaal tien keer per jaar in een multidisciplinaire oefening, evalueert opgetreden grote calamiteiten en oefeningen en voert afgesproken verbeteracties uit op het gebied van waterkwaliteit, -overlast en -tekort.	80%	100%	1
RWS verstrekt informatie binnen afgesproken termijn en van voldoende kwaliteit bij maatschappelijk vitale processen.	95%	93%	2
Beschikbaarheid streefpeilen voor Noordzeekanaal/Amsterdam-Rijnkanaal, IJsselmeer en Haringvliet.	90%	95%	3

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Ad 1) Rijkswaterstaat heeft in 2013 de beoogde multidisciplinaire oefeningen uitgevoerd en geëvalueerd. Er wordt door elke organisatieonderdeel één multidisciplinaire oefening uitgevoerd en geëvalueerd. Met de streefwaarde wordt er rekening mee gehouden dat twee van de tien organisatieonderdelen (vanwege de afstemming met organisaties buiten lenM) er niet in slagen de evaluatie voor het einde van het jaar te hebben voltooid. In 2013 is dat voor alle tien wel gelukt. De evaluaties worden in de directieteams besproken en leveren verbeterpunten op die voor het volgende jaar worden geagendeerd.

Ad 2) Rijkswaterstaat heeft in de laatste vier maanden twee van zestien afgegeven berichten niet op tijd geleverd. Het betreft berichten over waterstandvoorspelling die, in plaats van binnen 11,5 uur, na 11 uur en 47 minuten werden afgegeven vanwege een extra modelrun om de kwaliteit van het bericht te vergroten. Er is bewust gekozen voor een iets latere maar betere voorspelling in verband met de grote consequenties van de uitkomst (wel/niet sluiten stormvloedkeringen bij de storm van 5 december 2013).

Ad 3) De streefpeilen waren steeds binnen de afgesproken bandbreedte.

3.02 Beheer, onderhoud en vervanging

Motivering

Het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functie voor zowel waterveiligheid als voor de zoetwatervoorziening wordt vervuld.

Uit de gerealiseerde waarden van de verschillende prestatie indicatoren blijkt dat in 2013 de conditie van het hoofdwatersysteem van voldoende kwaliteit was om de primaire functie te vervullen

Producten

Het beheer en onderhoud omvat waterveiligheid (bescherming tegen overstromen door hoogwater) en de zoetwatervoorziening.

3.02.01 Waterveiligheid

Waterveiligheid bevat:

1. Kustlijnhandhaving (conform de herziene basiskustlijn 2001)

2. Beheer en Onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen (conform de Waterwet)
3. Beheer en Onderhoud uiterwaarden

Binnen waterveiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen het beheer en onderhoud van de kustlijn van primaire waterkeringen en stormvloedkeringen en onderhoud van de uiterwaarden. Het Rijk (Rijkswaterstaat) heeft wettelijk de zorg voor een deel van de primaire waterkeringen en voor de stormvloedkeringen en voor de handhaving van de basiskustlijn (nota Kustlijn­zorg 1990 en Nationaal Waterplan). Door handhaving van de basiskustlijn wordt afslag van strand en duinen tegengegaan (veiligheid). Het zijn voornamelijk de waterschappen die de primaire waterkeringen (dijken en duinen) beheren, ook die langs de Nederlandse kustlijn. Het weergegeven areaal betreft alleen het deel dat in beheer is bij Rijkswaterstaat.

ad 1. Kustlijnhandhaving

Het handhaven van de kustlijn wordt gerealiseerd door het suppleren van zand op het strand of in de vooroever (onder water). Het Nederlandse kustsysteem kent een continu verlies aan zand dat jaarlijks moet worden gecompenseerd. Vanaf 2001 wordt er ook zand gesuppleerd om de zandverliezen op dieper water (kustfundament) te compenseren. Daarmee wordt de zandhoeveelheid in het kustfundament op peil gehouden en wordt het effect van de zeespiegelstijging tenietgedaan. Daarnaast zijn er lokale maatregelen zoals onderhoud van dammen en strandhoofden, om structurele kusterosie te bestrijden.

ad 2. Beheer en Onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen

– Rijkswaterkeringen

Rijkswaterstaat beheert en onderhoudt 249 kilometer primaire waterkeringen en 545 kilometer niet-primaire (regionale) waterkeringen (dijken, dammen en duinen). Er wordt regulier onderhoud gepleegd, zoals bijvoorbeeld het maaien van dijken. Daarnaast vinden er periodiek inspecties plaats en worden zo nodig tekortkomingen verholpen.

Primaire waterkeringen zijn waterkeringen die onder de Waterwet vallen omdat ze bescherming bieden tegen het buitenwater. Het gaat bij de rijkskeringen met name om enkele zeedijken op de Waddeneilanden, de Afsluitdijk, de Houtribdijk, de dijk van Marken en dammen in Zeeland en Zuid-Holland. In 2011 is de derde landelijke toetsing van primaire waterkeringen afgerond. Keringen die bij deze inspectie niet aan de normen bleken te voldoen worden weer op orde gebracht in het kader van het nHWBP.

De normen voor de regionale keringen die Rijkswaterstaat in beheer heeft worden door de provincies vastgesteld. Deze keringen bieden bescherming tegen het binnenwater. Er zijn over 2013 geen bijzonderheden te melden.

– Stormvloedkeringen

Om ons land tegen de zee te beveiligen is een aantal stormvloedkeringen aangelegd, dat bij hoogwater gesloten kan worden. Ook deze keringen hebben het karakter van een primaire waterkering. Het Rijk heeft vier stormvloedkeringen in beheer: de Oosterscheldekering, de Maeslantkering, de Hartelkering en de Hollandsche IJsselkering (Algerakering). Het onderhoud aan de keringen betreft voornamelijk het conserveren van de schuiven en de overige constructiedelen, het onderhoud aan werktuigbouwkundige en elektronische onderdelen en het onderhoud aan het besturingssysteem. Naast deze onderhoudsac-

tiviteiten vindt de bediening van deze objecten plaats en worden er periodiek inspecties uitgevoerd.

ad 3. Beheer en Onderhoud uiterwaarden

Onder het beheer en onderhoud zijn ook de maatregelen opgenomen, die gericht zijn op het op orde houden van de vegetatie in de uiterwaarden teneinde hoogwater effectief te kunnen afvoeren. Dit betreft een reguliere beheer en onderhoud taak die losstaat van de Inhaalslag Stroomlijn die verantwoord wordt onder onderdeel 3.02.03 Vervanging. In 2013 voldeed 98% van het areaal aan de normen voor een voldoende gladde stroomgeul (streefwaarde 95%).

3.02.02 Zoetwatervoorziening

Onder dit programma vallen alle activiteiten die noodzakelijk zijn om het hoofdwatersysteem zodanig te onderhouden dat de beoogde functies voor waterverdeling conform de vigerende regelgeving en waterakkoorden kunnen worden vervuld. Dit betreft ondermeer het beheer en onderhoud van:

- Rijkswateren voor Maatgevend Hoogwater (MHW)
- Stuwende en spuiende kunstwerken
- Natuurvriendelijke oevers, implementatie Kaderrichtlijn Water (KRW), implementatie Waterwet en Natura 2000

Onder zoetwatervoorziening valt ook de uitwerking van respectievelijk Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) en de implementatie van de KRW, alsmede de maatregelen in het kader van Natura 2000. Zowel de KRW als Natura 2000 streven naar het beschermen van gezonde watersystemen die een duurzaam gebruik mogelijk maken. Voor de KRW zijn stroomgebiedbeheersplannen in uitvoering, die aangeven welke maatregelen op het terrein van beheer en onderhoud genomen worden om aan de KRW te voldoen.

Meetbare gegevens

Omvang areaal Waterveiligheid					
	Eenheid	Begrote omvang	Gerealiseerde omvang	Begroting 2013 (x € mln)	Realisatie 2013 (x € mln)
Kustlijn	km	292	292	44,3	70,4
Stormvloedkeringen	aantal	4	4	34,6	45,6
Dammen, dijken en duinen, uiterwaarden				31,4	33,0
- Dijken, dammen en duinen, primaire waterkeringen	km	249	249		
- Niet primaire waterkeringen/duinen	km	545	545		
- Uiterwaarden in beheer Rijk	ha	5.532	3.867		
Totaal				110,3	149

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

In bijlage 4.2 van de begroting Infrastructuurfonds 2012 is aangegeven hoe de door RWS vastgestelde niet gedekte beheer- en onderhoudsproblematiek van € 4,8 miljard (voor de drie onderscheiden infrastructurele hoofdnetwerken) tot en met 2020 wordt aangepakt. Eén van de getroffen maatregelen was het reserveren van middelen in de periode na 2020. In de Voorjaarsnota 2013 zijn middelen ten behoeve van Waterveiligheid, via een kasschuif met het budget voor de Planuitwerking, naar de juiste jaren

gebracht. Dit verklaart tevens het verschil tussen het gerealiseerde begrotingsbedrag en het geraamde begrotingsbedrag.

Met betrekking tot de niet-primaire (regionale) keringen vindt in 2014 een bestuurlijke consultatie plaats over een in 2012 en 2013 gehouden inventarisatie. Bij de door de minister vervolgens vast te stellen verdeling kunnen de nu hierboven genoemde lengtes nog gaan wijzigen.

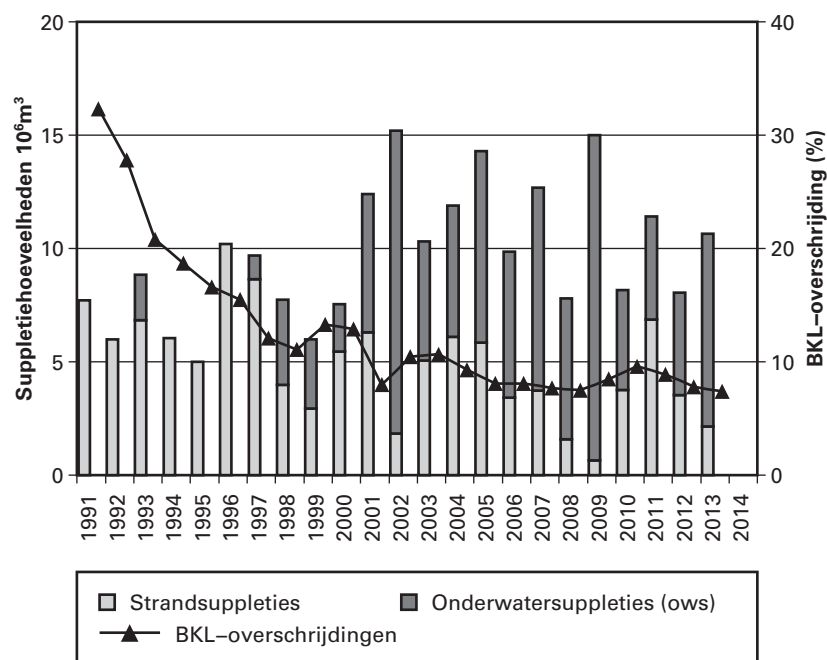
Het aantal hectare uiterwaarden is gewijzigd als gevolg van onder andere Ruimte voor de Rivier projecten waarbij uiterwaarden plaats maken voor extra waterberging. Van het totaal aantal oppervlakte uiterwaarden is circa 10% in beheer bij Rijkswaterstaat.

Indicatoren Beheer en Onderhoud Waterveiligheid

	Streefwaarde 2013	Realisatie 2013
De basiskustlijn is voldoende op zijn plaats gebleven (minstens 90% van de meetlocatie ligt zeewaarts van de afgesproken kustlijn).	90%	93%
De 4 stormvloedkeringen zijn steeds beschikbaar om hoogwater te keren en voldoen aan de veiligheidsnormen uit de Waterwet. Indicator is het percentage van de stormvloedkeringen dat voldoet aan de afgesproken faalkanseis.	100%	100%

Bron: Rijkswaterstaat

Jaarlijkse hoeveelheden zandsuppleties en percentages raaien waarin de Basis-kustlijn (BKL) is overschreden.

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Het aantal raaien waarin de BKL overschreden wordt, mag maximaal 15 procent zijn. Het streven is om het aantal BKL-overschrijdingen rond de 10 procent te houden. Jaarlijks voert Rijkswaterstaat kustlijnmetingen uit langs 1465 denkbeeldige lijnen loodrecht op de kust op min of meer even

grote afstand van elkaar. Deze lijnen worden raaien genoemd. In 2013 was de overschrijding van de basiskustlijn ruimschoots onder de afgesproken norm.

Suppleren voor kustlijn­zorg

Om de BKL en het kustfundament te kunnen handhaven wordt jaarlijks gemiddeld 12 miljoen m³ zand gesuppleerd. Om een zo gunstig mogelijke prijs voor de suppleties te bedingen, is een nieuwe marktstrategie met contracten voor een periode van 4 jaar gekozen met meer ruimte voor de aannemer om de suppleties in de tijd te spreiden. In 2013 is 10,6 miljoen m³ zand gesuppleerd. Vanwege de gekozen marktstrategie kent het meerjaren suppletieprogramma 2012–2015 een uitvoeringsperiode van 2011–2016. De prognose is dat de afgesproken suppleties met een omvang van 48 miljoen m³ zand in de periode 2012–2015 (met uitloop naar 2016 vanwege een tweejarige uitvoeringstermijn) zullen worden uitgevoerd.

Realisatie en prognose kustsuppleties			
	realisatie in mln m ³		prognose in mln m ³
	2012	2013	2012–2015
Handhaven basiskustlijn en kustfundament	8,1	10,6	48,0

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Het suppletievolume over de periode 2012–2015 zal circa 48 miljoen m³ bedragen. Uitloop van suppleties in 2016 is vanwege de gekozen contractvorm toegestaan.

Areal Zoetwater­voorziening					
	Eenheid	Begrote omvang	Gereali­seerde omvang	Begroting 2013 (x € mln)	Realisatie 2013 (x € mln)
Binnenwateren	km ²	3.056	2.989		
Kunstwerken (spui-, uitwateringskolken, stuwen en gemalen)	stuks	122	119		
Totaal				23,1	23,8

Bron: Rijkswaterstaat

Toelichting

Het areaal binnenwateren omvat alle door Rijkswaterstaat beheerde wateren (ondermeer rivieren, kanalen en IJsselmeer) maar is exclusief Noordzee, water in Caribisch Nederland, Waddenzee en Westerschelde. De spui-, uitwateringskolken, stuwen en gemalen zijn middelen om het streefpeil en de waterverdeling in Nederland te kunnen realiseren. De beschikbaarheid van streefpeilen is een indicator bij watermanagement, het onderhoud aan de spui-, uitwateringskolken, stuwen en gemalen draagt hier aan bij.

In 2012 en 2013 zijn de Hollandsche IJssel (aan het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden) en het Markkanaal (aan het Waterschap Brabantse Delta) door Rijkswaterstaat overgedragen. Het beheer van de vaarweg

Lemmer-Delfzijl is per 1 januari 2013 overgenomen van de provincies Friesland en Groningen. Hierdoor is het areaal ook iets afgenomen.

Het aantal gemalen is afgenomen ten opzichte van de begroting door de overdracht van de Hollandsche IJssel, waarbij ook een gemaal (bij de Waaiersluis) is overgedragen. Tevens zijn er bij deze overdracht twee spuien overgedragen.

3.02.03 Vervanging

Motivering

Het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functie voor zowel waterveiligheid als zoetwatervoorziening vervuld kan worden.

Producten

Onder de categorie Vervanging vallen uitgaven ten behoeve van werkzaamheden die betrekking hebben op renovatie- en vervangingsinvesteringen. Door de veroudering van de infrastructuur en het veel intensievere gebruik dan bij het ontwerp is voorzien, zal er geïnvesteerd moeten worden in de vervanging dan wel renovatie hiervan.

Het budget dat op dit artikelonderdeel in de huidige begrotingsperiode is opgenomen, is bestemd voor de werkzaamheden ten behoeve van de stuwen Nederrijn en Lek en Inhaalslag Stroomlijn en vegetatiebeheer uiterwaarden.

Het programma Stroomlijn bestaat uit drie fasen. Eind 2013 is gestart met de aanbesteding van fase 3, die in maart 2014 gegund zal worden. De initiële planning was de aanbesteding medio 2013 te starten. De ervaringen van fase 1 en 2 hebben veel nieuwe inzichten gegeven met betrekking tot de uitvoeringsmethodiek en de omgevingsaanpak. Om deze ervaring te kunnen borgen in de aanbesteding en uitvoering fase 3, is de aanbesteding eind 2013 gestart.

Artikel 4 Experimenteren cf art. III Deltawet

Omschrijving van de samenhang met het beleid

De Waterwet voorziet in een zogenaamde experimenteerbepaling die het mogelijk maakt om uit het Deltafonds uitgaven te doen voor maatregelen en voorzieningen op andere beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld natuur, milieu of economische ontwikkeling. Voorwaarde is wel dat deze maatregelen samenhangen met maatregelen ten behoeve van waterveiligheid of zoetwatervoorziening en dat er sprake is van additionele financiering in de vorm van het toevoegen van extra middelen aan het fonds afkomstig van andere begrotingen van het Rijk of derden.

Als het voornemen bestaat om een investering te doen vanwege de waterveiligheid, en daarbij tevens maatregelen te treffen ter bescherming van de natuur dan moeten de kosten die gepaard gaan met de aspecten die geen betrekking hebben op waterveiligheid gedekt worden door bijdragen uit een of meer andere hoofdstukken van de rijksbegroting of van eventuele derden. In dit voorbeeld ligt een bijdrage uit de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor de hand. Zodra er concrete projectvoorstellen met bijdragen van andere partijen zijn om via het experimenteerartikel te realiseren, kan nadere uitwerking worden gegeven aan toepassing van dit experimenteer artikel, zoals wordt verzocht in de motie Jacobi (Kamerstukken II, 2011/12, 27 625, nr. 261).

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)

4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	Realisatie		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vershil
	2012	2013	2013	2013
Verplichtingen		0	0	0
Uitgaven		0	0	0
<i>4.01 Experimenteerprojecten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
4.01.01 Experimenteerprojecten		0	0	0
<i>4.09 Ontvangsten experimenteerartikel</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
4.09.01 Ontvangsten experimenteerartikel		0	0	0

4.01 Experimenteerprojecten

Motivering

Het experimenteerartikel staat ten dienste van een integrale uitvoering van het Deltaprogramma en biedt de mogelijkheid tot integrale bekostiging.

Producten

In de begroting 2013 zijn op dit experimenteerartikel geen middelen beschikbaar gesteld vanuit andere begrotingen en zijn ook geen uitgaven gedaan.

De middelen (€ 15 miljoen) die EZ bijdraagt aan het project eerste fase Marker Wadden zijn bij Najaarsnota 2013 overgeboekt, maar in 2013 niet tot betaling gekomen. Aangezien in bovenstaande tabel budgettaire gevolgen van uitvoering alleen de stand ontwerpbegroting 2013 en stand realisatie 2013 worden opgenomen, wordt deze bijdrage van EZ in dit jaarverslag niet zichtbaar. De bijdrage is wel zichtbaar in de Slotwet 2013 en uiteraard opgenomen in de volgende begrotingswetten.

Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

Omschrijving van de samenhang met het beleid

Op dit artikel worden de apparaatskosten van Rijkswaterstaat en de Deltacommissaris geraamd alsmede overige netwerkgebonden uitgaven van Rijkswaterstaat en programma-uitgaven van de Deltacommissaris die niet direct aan de afzonderlijke projecten uit dit Deltafonds zijn toe te wijzen.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)					
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	Realisatie		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Verschil	
	2012	2013	2013	2013	
Verplichtingen		253.539	247.184	6.355	1
Uitgaven		253.827	247.581	6.246	
<i>5.01 Apparaat</i>		<i>198.792</i>	<i>198.231</i>	<i>561</i>	
5.01.01 Staf Deltacommissaris		2.203	2.022	181	
5.01.02 Apparaatskosten RWS		196.589	196.209	380	
<i>5.02 Overige uitgaven</i>		<i>55.035</i>	<i>49.350</i>	<i>5.685</i>	
5.02.01 Overige netwerkgebonden uitgaven		52.934	47.425	5.509	2
5.02.02 Programma-uitgaven DC		2.101	1.925	176	
5.02.03 Overige uitgaven		0	0	0	
<i>5.03 Investeringsruimte</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
05.03.01 Programmeerruimte		0	0	0	
05.03.02 Beleidsruimte		0	0	0	
<i>5.09 Netwerkgebonden kosten en overige ontvangsten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
5.09.01 Overige ontvangsten		0	0	0	

Toelichting

Ad 1) De hogere verplichtingen worden hoofdzakelijk veroorzaakt door loon- en prijsbijstellingen voor het apparaat van Rijkswaterstaat.

Ad 2) RWS heeft in 2013 extra geïnvesteerd in de informatievoorzieningsfunctie, vanuit de constatering dat er voor RWS een te grote afhankelijkheid bestaat van externe fte's en dat een kwaliteitsimpuls nodig is op specifieke informatie voorziening terreinen (industriële automatisering, beveiliging). Daarom vindt de komende jaren een omzetting plaats van 174 fte's inhuur naar 250 ambtelijke fte's, de som van omzetting binnen het Deltafonds én het Infrastructuurfonds.

5.01 Apparaat

Motivering

In uitzondering op de systematiek van «Verantwoord Begroten» worden op deze begroting ook de apparaatskosten van de Deltacommissaris en Rijkswaterstaat gepresenteerd.

Producten

Staf Deltacommissaris

De Deltacommissaris moet, conform de Waterwet, de totstandkoming en uitvoering van het Deltaprogramma bevorderen. Hij voert overleg met betrokken partijen en bewaakt de voortgang van de uitvoering van het Deltaprogramma. In de Memorie van Toelichting op de Waterwet, paragraaf 4, artikel 7.22d, is opgenomen dat de Deltacommissaris een

eigen bureau ter ondersteuning van zijn werkzaamheden heeft en een budget dat toereikend is voor de hem toebedeelde taken. Op dit artikel worden de personele en materiële kosten verantwoord, die nodig zijn om de ondersteunende taken van de staf Deltacommissaris te kunnen uitvoeren.

Apparaatskosten Rijkswaterstaat

Dit betreft de apparaatskosten voor de grote projecten Ruimte voor de Rivier, Maaswerken, HWBP-2, overige aanlegprojecten, verkenningen en planuitwerkingen, watermanagement, beheer en onderhoud, de uitvoering van landelijke taken en inhuur.

5.02 Overige uitgaven

Producten

Overige netwerkgebonden uitgaven

Onder overige kosten zijn de externe kosten verantwoord die niet direct toewijsbaar zijn aan de producten van het Deltafonds. Hiertoe behoren externe kosten voor basisinformatie, sectorspecifieke ICT, kennisontwikkeling & innovatie en landelijke taken op het gebied van aanleg.

Programma-uitgaven Deltacommissaris

Deze uitgaven worden gedaan ten behoeve van het Deltaprogramma en de hoofdtaken van de Deltacommissaris. Speerpunten voor 2013 waren het vierde Deltaprogramma (DP2014) en het vierde Nationaal Deltacongres. Het vierde Deltaprogramma is op Prinsjesdag 2013 aangeboden aan de Tweede Kamer, als onderdeel van de Rijksbegroting. Conform de Deltawet is dat opnieuw samen met de begroting van het Deltafonds gebeurd. Op 7 november 2013 heeft het Vierde Nationaal Deltacongres plaatsgevonden.

5.03 Investeringsruimte

Motivering

Op dit artikel wordt de voor het Deltafonds beschikbare investeringsruimte tot en met 2028 verantwoord. Deze investeringsruimte is in 2011 gecreëerd voor het totale Infrastructuurfonds (zie Voorjaarsnota 2011, Bijlage 3, «Beoordelingskader Infrastructuurfonds 2021–2028»). Met de oprichting van het Deltafonds is een deel van deze ruimte verschoven naar het Deltafonds.

Producten

In 2013 is de resterende taakstelling uit het Begrotingsakkoord (€ 385 miljoen), de prijsindexatie en aanbestedingsmeevallers van diverse projecten verwerkt in de programmaruimte, waardoor de programmaruimte uitkomt op circa € 0,8 miljard. Daarnaast resteert een beleidsruimte van circa € 275 miljoen, waarover besluitvorming wordt overgelaten aan een volgend kabinet.

Artikel 6 Bijdragen ten laste van andere begrotingen van het Rijk

Omschrijving van de samenhang met het beleid

Op dit artikel worden de ontvangen bijdragen verantwoord die ten laste van de begroting van lenM komen. De doelstellingen van het onderliggend beleid zijn terug te vinden in het jaarverslag Hoofdstuk XII. Het productartikel is gerelateerd aan artikel 26 Bijdragen aan de Investeringsfondsen van het jaarverslag Hoofdstuk XII.

Overzicht van budgettaire gevolgen van uitvoering (x € 1.000)					
6 Bijdragen t.l.v. begroting Hoofdstuk XII	Realisatie		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Verschil	
	2012	2013	2013	2013	
Ontvangsten		973.745	882.371	91.374	1
<i>6.09 Bijdragen ten laste van begroting Hoofdstuk XII</i>		<i>973.745</i>	<i>882.371</i>	<i>91.374</i>	<i>1</i>
6.09.01 Bijdragen ten laste van begroting Hoofdstuk XII		973.745	882.371	91.374	1

Toelichting

Ad 1) De hogere realisatie bestaat uit een aantal mutaties die in het verslagjaar suppletoir tussen de begrotingen van Hoofdstuk XII en het Deltafonds zijn aangebracht. De voornaamste zijn:

- de toevoeging van het voordelig saldo over 2012
- de toevoeging van de prijsbijstelling tranche 2012
- een overboeking met de begroting van Hoofdstuk XII (project Haringvliet de Kier en de KRW)

5. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF 2013 DELTAFONDS

Rechtmatigheid

Uit de controlebevindingen van de Auditdienst Rijk (ADR) is naar voren gekomen dat bij de financiële verantwoording (inclusief de baten-lastendiensten) van het Deltafonds over 2013 geen sprake is van overschrijding van de rapportagegrenzen (1% voor onjuistheden en 3% voor onzekerheden).

Totstandkoming beleidsinformatie

Het Deltafonds kent alleen productartikelen. De bijbehorende beleidsdoelen staan op de begroting van lenM, op Hoofdstuk XII.

Met de begroting 2014 is invulling gegeven aan een sluitende set indicatoren en kengetallen in de begroting. Deze indicatoren en kengetallen sluiten aan bij de rollen en verantwoordelijkheden van de minister, zoals deze per artikel in de begroting zijn opgenomen. Hiermee is invulling gegeven aan een van de aspecten van «Verantwoord Begroten».

De indicatoren en kengetallen in het Deltafonds zijn gericht op de productie (output). Evenals de beleidsdoelen staan de indicatoren en kengetallen behorende bij de beleidsmatige doelen (outcome) op de departementale begroting van lenM, Hoofdstuk XII.

Het ministerie maakt gebruik van interne en externe gegevensbronnen. Dit kunnen eigen beleidsinformatiesystemen binnen het ministerie zijn, maar ook informatie van derden. De beschikbare informatie die in een kengetal of indicator is verwerkt, dient navolgbaar en achteraf reconstrueerbaar te zijn.

DEEL C. DE JAARREKENING

6.1 De verantwoordingsstaat 2013 van het Deltafonds (bedragen in € 1.000)

Art. Omschrijving	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
	Verplichtingen	Ontvangsten	Verplichtingen	Ontvangsten	Verplichtingen	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten
TOTAAL	972.560	972.560	1.064.386	1.066.453	91.826	93.893		
1 Investeren in waterveiligheid	672.709	536.712	574.101	92.708	37.389	5.019		
2 Investeren in zoetwatervoorziening	7.249	32.117	46.278	0	14.161	-2.500		
3 Beheer, onderhoud en vervanging	155.124	156.150	190.180	0	34.030	0		
4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	0	0	0	0	0	0		
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	247.184	247.581	253.827	0	6.246	0		
6 Bijdragen t.i.v. begroting Hoofdstuk XII	0	0	0	973.745	0	91.374		

¹ De gerealiseerde bedragen zijn steeds naar boven afgerond (€ 1.000)

6.2 Saldibalans per 31 december 2013 van het Deltafonds en de bij de saldibalans behorende toelichting

Bedragen x € 1.000					
Activa:	2013	2012	Passiva:	2013	2012
Begrotingsuitgaven	€ 1.064.383	0	Begrotingsontvangsten	€ 1.066.453	0
Extra-comptabele vorderingen	€ 4.525	0	Tegenrek. extra-comptabele vorderingen	€ 4.525	0
Voorschotten	€ 395.111	0	Tegenrekening voorschotten	€ 395.111	0
Tegenrek. Openstaande verplichtingen	€ 1.389.674	0	Openstaande verplichtingen	€ 1.389.674	0
Sluitrekening lenM	€ 2.070	0			
Totaal-activa	€ 2.855.763	0	Totaal-passiva	€ 2.855.763	0

6.2.1 Inleiding

Als een minister meer dan één begroting beheert, in dit geval Infrastructuur en Milieu (XII), het Infrastructuurfonds en het Deltafonds, wordt per begroting een saldibalans opgesteld. Daarom zijn er drie overzichten opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de in de begrotingsadministratie van het SAP vastgelegde gegevensstructuur, waarin voor iedere begroting afzonderlijk een hoofdstuknummer is opgenomen.

Voor de begroting van Hoofdstuk XII, het Infrastructuurfonds en het Deltafonds worden geen gescheiden administraties gevoerd waardoor posten die niet zonder meer toewijsbaar zijn aan een bepaalde begroting, zijn opgenomen in de saldibalans van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII).

Daarmee is de saldibalans volgens het gestelde in de RDB samengesteld. Uitzonderingen daarop zijn de leningen u/g en de openstaande garantieverplichtingen. Hoewel deze een onderdeel vormen van de extracomptabele vorderingen respectievelijk de openstaande verplichtingen zijn deze omwille van de inzichtelijkheid afzonderlijk gepresenteerd.

6.2.2 Activa

6.2.2.1 Begrotingsuitgaven € 1.064.382.912

Samenstelling

De begrotingsuitgaven van het Deltafonds sluiten aan op de Rekening. Ze zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het ministerie welke Rekening als verantwoordingsstaat bij de financiële verantwoording behoort.

6.2.2.2 Extracomptabele vorderingen € 4.525.107

Grondslag

Tabel 1 geeft een nadere detaillering in aantallen en openstaande bedragen per 31 december 2013 verdeeld naar ouderdom.

Tabel 1: Extracomptabele vorderingen (bedragen x € 1.000)

Openstaand	2013		2012	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten < 1 jaar	10	4.525	0	0
posten > 1 jaar	0	0	0	0
Totaal	10	4.525	0	0

Toelichting

De extracomptabele vorderingen zijn grotendeels direct opeisbaar. Daar waar sprake is van dubieuze vorderingen of op termijn opeisbare vorderingen, is dat expliciet vermeld.

6.2.2.3 Voorschotten € 395.110.691

Grondslag

De voorschotten betreffen betalingen waarvan nog niet is vastgesteld dat aan alle relevante voorwaarden is voldaan en gaat met name om subsidies en bijdragen.

De cijfers

Tabel 2 geeft een nadere detaillering in aantallen en openstaande bedragen per 31 december 2013 verdeeld naar ouderdom.

Tabel 2: Voorschotten (bedragen x € 1.000)

Openstaand	2013		2012	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag
posten < 1 jaar	35	285.879	0	0
posten > 1 jaar	30	109.232	0	0
Totaal	65	395.111	0	0

Tabel 3 verstrekt informatie over de in 2013 afgerekende voorschotten.

Tabel 3: Afgerekende voorschotten (x € 1.000)

Stand per 1 januari 2013	0
Conversie van Infrastructuurfonds	246.891
	246.891
In 2013 vastgelegde voorschotten	305.484
	552.375
In 2013 afgerekende voorschotten	- 157.264
	395.111
Openstaand per 31 december 2013	395.111

Toelichting

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

Vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zijn subsidies verstrekt, circa € 230 miljoen, om de vereiste verbeteringsmaatregelen uit te voeren om aan de wettelijke norm voor de veiligheid van de primaire waterkeringen te voldoen.

Zo ontvingen onder andere het waterschap Hollandse Delta ruim € 102 miljoen, het Hoogheemraadschap (HHR) van Rijnland ruim € 40 miljoen, het HHR Hollands Noorderkwartier circa € 26 miljoen, het HHR van Schieland en Krimpenerwaard ruim € 18 miljoen, het HHR van Delfland circa € 18 miljoen en het waterschap Zeeuwse Eilanden is ruim € 8 miljoen. Afwikkeling van de voorschotten wordt in 2014/2019 verwacht.

Voor de uiterwaardevergravingen bij Deventer, Zwolle, Avelingen en Munnikenland is ruim € 51 miljoen betaald aan de waterschappen Groot Salland en Rivierenland en aan de gemeente Gorinchem. Voor dijkverleggingen is aan de gemeente Nijmegen voor het project Lent ruim € 48 miljoen verstrekt. Aan het waterschap Brabantse Delta is circa € 15 miljoen verstrekt voor de rivierverruiming Overdiepse polder. Afwikkeling wordt in de jaren 2014/2015 verwacht.

Ook noemenswaardig zijn de verstrekte voorschotten aan Deltares van circa € 23 miljoen voor het project Deltafaciliteit om de nieuwe kennisvragen te kunnen beantwoorden op het gebied van veiligheid tegen overstroming, waterbeheer en het blijvend duurzaam kunnen bewonen van onze Nederlandse delta.

Aan het AgentschapNL zijn voorschot verstrekt van circa € 6 miljoen voor de uitvoering van de tijdelijke subsidieregeling Innovatieketen Water 2008–2013 met als doel het verbinden van de maatschappelijke met de economische ambities. Afwikkeling zal in 2014 plaatsvinden.

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

Voorschotten zijn verstrekt aan Agentschap NL van ruim € 10 miljoen voor de uitvoering van de regelingen: uitkering bestrijding regionale wateroverlast met als doel de waterproblematiek in Nederland aan te pakken, Verbeteringsprogramma van de Waterkwaliteit en stedelijke synergieprojecten KRW en is erop gericht de synergie tussen ruimtelijke maatregelen ten behoeve van de doelstellingen van de KRW en andere rijksdoelen te stimuleren. Afwikkeling verwacht in 2014.

6.2.2.4 Tegenrekeningen € 1.389.673.936

Grondslag

Voor de extracomptabele rekeningen aan de passiva-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt. Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

6.2.2.5 Sluitrekening IenM (XII) € 2.069.751

Grondslag

Deze rekening dient als sluitrekening met de saldibalans, behorend tot de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII), omdat géén gescheiden administratie wordt gevoerd voor deze begroting.

6.2.3 Passiva

6.2.3.1 Begrotingsontvangsten € 1.066.452.663

Grondslag

De begrotingsontvangsten van het Deltafonds sluiten aan op de Rekening. Deze zijn artikelsgewijs verdeeld in kolom 2 (realisatie) van de Rekening van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII), welke Rekening als verantwoordingsstaat bij de financiële verantwoording behoort.

6.2.3.2 Openstaande verplichtingen € 1.389.673.936

Grondslag

Het saldo openstaande verplichtingen per 31 december 2013 is opgebouwd uit de in het dienstjaar 2013 aangegane verplichtingen en de in voorgaande jaren aangegane en nu nog lopende verplichtingen, welke niet tot een kaseffect in het dienstjaar 2013 hebben geleid.

De cijfers

Tabel 4 geeft de samenstelling van de openstaande betalingsverplichtingen weer.

Tabel 4: Openstaande verplichtingen (x € 1.000)

Stand per 1 januari 2013	0
Conversie van Infrastructuurfonds	924.943
Conversie van Hoofdstuk XII	175
	<hr/>
	925.118
Aangegaan in 2013	1.528.939
	<hr/>
	2.454.057
Negatieve bijstellingen	0
	<hr/>
	2.454.057
Tot betaling gekomen in 2013	- 1.064.383
	<hr/>
Openstaand per 31 december 2013	1.389.674

In de Rijksbegrotingsvoorschriften wordt ingegaan op de zogenoemde «Niet uit de saldibalans blijvende bestuurlijke verplichtingen» (NUBBBV), bijvoorbeeld in geval van door het Rijk gesloten bestuursovereenkomsten of -convenanten met decentrale overheden. Dergelijke bestuurlijke verplichtingen kunnen niet altijd als juridische verplichtingen worden aangemerkt en maken daardoor geen deel uit van de openstaande verplichtingen, zoals opgenomen in de saldibalans.

Dit is ook bij lenM het geval. Met name in het kader van infrastructurele werken op het terrein van regionale en lokale infrastructuur, maar ook op het terrein van het waterbeheer, het hoofdwegen- en spoorwegennet worden bestuurlijke afspraken gemaakt. Deze afspraken staan in het MIRT Projectenboek, welke jaarlijks als bijlage bij de begroting Infrastructuurfonds wordt uitgebracht.

Deze bestuurlijke afspraken bij lenM zijn zeer divers in aard en omvang. Soms zijn bestuurlijke afspraken enkel samenwerkingsafspraken, soms in meer of mindere mate concrete afspraken over te realiseren projecten of beleidsdoelstellingen, waarvoor het financieel belang nog niet is gekwantificeerd, ofwel sprake is van een raming, dan wel een maximum of van een zeker bedrag. Gezien de bestuurlijke toezeggingen in financiële termen in hardheid verschillen zijn deze niet optelbaar. Hierdoor is geen totaalbedrag aan bestuurlijke toezeggingen te geven. Indien sprake is van een zekere hardheid – en bovendien juridisch gebonden – worden deze toezeggingen als aangegane verplichting in de financiële administratie opgenomen.

6.2.3.3 Tegenrekeningen € 399.635.798

Grondslag

Voor extracomptabele rekeningen aan de activa-zijde worden uit het oogpunt van het evenwichtsverband verscheidene tegenrekeningen gebruikt, zoals de tegenrekeningen extracomptabele vorderingen, deelnemingen, leningen u/g en voorschotten. Deze tegenrekeningen hoeven geen nadere toelichting.

DEEL D. BIJLAGE

Afkortingenlijst

AmvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BenO	Beheer en Onderhoud
BKL	Basiskustlijn
DBFM	Design, Build, Finance and Maintain
DP	Deltaprogramma
DF	Deltafonds
DLG	Dienst Landelijk Gebied
ESA	Extra spuicapaciteit Afsluitdijk
EZ	Ministerie van Economische Zaken
GIV	Geïntegreerde contractvormen
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWBP-2	Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IF	Infrastructuurfonds
KRW	Kaderrichtlijn Water
MER	Milieueffectrapport
MHW	Maatgevend Hoogwater
MIA	Maatschappelijke Innovatie Agenda
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
nHWBP	nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma
NURG	Nadere Uitwerking Rivierengebied
PKB	Planologische Kernbeslissing
PPS	Publiek-private samenwerking
RRAAM	Rijk- en Regioprogramma Amsterdam-Almere-Markermeer
RWS	Rijkswaterstaat
SBIR	Small Business Innovation Research
SBW	Sterktebelastingen Waterkeringen
SIW	Subsidieregeling Innovatieketen Water
TBES	Toekomstbestendig Ecologisch Systeem
TTC	Tidal Test Centre
VGR	Voortgangsrapportage
VenR	Vervanging en Renovatie
VNK-2	Project Veiligheid Nederland in Kaart-2
VNSC	Vlaams Nederlands Schelde Commissie
WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw
Wtw	Waterwet
WTI	Wettelijke toetsinstrumenten